

Філософ-і-Я:

наукові розвідки студентів

Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Випуск 7

м. Кам'янець-Подільський

2023

УДК 101 (051)

ББК 87.2я52

Ф-54

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: Серія
КВ № 20995-10795Р від 22.08.2014 р.

Друкується згідно з рішенням вченої ради Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка, протокол № 4 від 26.03.2015 р.

Рецензенти:

Попович М. Д., доктор філософських наук, професор кафедри права професійної
та соціально-гуманітарної освіти ЗВО «Подільський державний університет»

Ганаба С. О., доктор філософських наук, професор кафедри педагогіки та
соціально-економічних дисциплін Національної академії державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького

Науково-редакційна рада:

А. В. Найчук, кандидат філософських наук, доцент (голова);
Т. В. Сулятицька, кандидат філософських наук, доцент (відповідальний редактор);
М. П. Плахтій, кандидат філософських наук, доцент;
О. В. Віннічук, кандидат політичних наук, доцент;
С. Г. Вонсович, доктор політичних наук, професор;
В. Ю. Маркітантов, кандидат політичних наук, доцент;
В. Г. Чабанов, кандидат філософських наук, старший викладач;
З. С. Шевчук, кандидат філологічних наук, старший викладач (літературний
редактор).

**Філософ-і-Я: наукові розвідки студентів Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка** : наук. журнал / гол. ред. А.В. Найчук.
Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка, 2023. Випуск 7. 69 с.

Перший в Україні науковий журнал студентської філософської есеїстики та
студентських наукових статей із філософії, у якому висвітлено актуальні для студентської
молоді філософські проблеми, філософське осмислення сьогодення, людського буття,
життя соціуму, сучасної культури, релігійного життя, екологічні та аксіологічні проблеми
сучасності. Журнал містить розділ філософської есеїстики, у якому презентовано роздуми
студентів про любов до мудрості, досягнення людського життя та буденні проблеми і
парадокси молоді України.

Призначений для всіх, хто цікавиться філософією, філософським осмисленням
буття та людського життя.

УДК 101 (051)

ББК 87.2я52

© К-ПНУ, 2023

Зміст

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО - ПРАКСЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ.	5
Вонсович Анастасія	
Політична боротьба як основний засіб здобуття та утримання влади.....	5
Горбачова Катерина	
Особливості розвитку молодіжної політики в умовах російсько-української війни.....	9
Євсєєв Юрій	
Культура спілкування сучасної молоді в умовах російсько-української війни.....	13
Жук Валерія	
Клептократія: виклик для України.....	16
Ільчик Василь	
Особливості стилів переговорного процесу.....	20
Костишина Дар'я	
Роль жінки у публічній політиці.....	24
Кушнір Артур	
Ідеологія мультикультуралізму в політиці сучасних західних країн. Переваги та недоліки.....	27
Олійник Іван	
Міжкультурна комунікація: виклики та перспективи.....	31
Плахтій Олексій	
Світогляд східних слов'ян у період розкладу родоплемінного ладу.....	35
Хоміч Богдан	
Явище мультикультуралізму в сучасній Японії.....	39
Чукань Юлія	
Роль соціальних мереж у російсько-українській війні.....	42
Щетиніна Олександра	
Держава – спонсор тероризму: наслідки для Росії.....	46
Розділ 2. ЛЮБОМУДРІЄ (ЕСЕ).....	50
Антощищена Уляна	
Ідеальна держава на думку Платона та Аристотеля: спільне та відмінне....	50
Гаврілов Михайло	
Недоліки демократії.....	51
Гайдей Ірина	
Академічна доброчесність: данина моді чи життєва необхідність?.....	52
Гарліцька Тетяна	
Порівняльний аналіз демократичного та тоталітарного політичних режимів.....	54

Спіфанова Олександра	
«Поняття патріархату: від поверхні до глибини».....	56
Лавринчук Ольга	
Плагіат = порушення авторських прав?.....	57
Лисиця Єлизавета	
Кому належить доміантна роль у процесі формування добродчесного академічного середовища: викладачеві чи студенту?.....	58
Машталер Світлана	
Чи можливе виховання без нав'язування стереотипів.....	59
Нінадовська Анастасія	
Чесність починається із.....	60
Рокіщук Людмила	
Що дасть мені в майбутньому дотримання принципів академічної добродчесності в університеті?.....	61
Сагайдак Христина	
Що дасть мені в майбутньому дотримання принципів академічної добродчесності в університеті?.....	62
Святий Артур	
Чи обов'язкова строкова служба для чоловіків в Україні – це дискримінація чоловіків, дискримінація жінок чи щось інше?.....	63
Старицька Анжеліка	
Мій досвід вивчення філософії.....	66
Фаріон Анастасія	
Свобода – це вседозволеність чи відповідальність.....	67

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАКСЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

Вонсович Анастасія,
студентка групи Р1-В19

Науковий керівник:
к. філос. н., старший викладач
Чабанов В. Г.

УДК 323.2

ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА ЯК ОСНОВНИЙ ЗАСІБ ЗДОБУТТЯ І УТРИМАННЯ ВЛАДИ

У статті розкрито різні форми політичної боротьби, що використовують політичні партії та інші організації для здобуття та утримання влади. Тема дослідження спрямована на аналіз стратегій, таких, як: насилля, міфи та маніпулювання, які використовують для здобуття влади та впливу на суспільство. Схарактеризовано чинники, які можуть сприяти або заважати використанню цих стратегій.

Ключові слова: політична боротьба, здобуття влади, утримання влади, маніпулювання, політичні міфи, політичне насилля.

Політична боротьба є формою політичних відносин, а її проявом є зіткнення політичних інтересів різних політичних суб'єктів, що пов'язане з прагненням кожної зі сторін досягти певної політичної мети. Актуальність цієї роботи пов'язана з тим, що політична боротьба є складним, багатовимірним явищем, яке змінюється з політичними періодами. На його природу, цілі та завдання значною мірою впливає процес реформування сучасного суспільства. Тож, політична боротьба – форма політичних відносин між суб'єктами політики, спрямованих на досягнення міцних позицій у системі владарювання, впливу на владу шляхом реалізації своєї політичної волі. В основі політичної боротьби – інтереси різних суб'єктів політики (соціальних спільнот, окремих осіб), прагнення втілити їх у життя. Об'єктом політичної боротьби є влада, процес владарювання, уся політична система суспільства [1].

Політичні відносини у формі політичної боротьби мають гостроту різної сили. Спокійніше реалізуються такі форми діяльності, як парламентська боротьба суперників, партійні взаємовідносини, а також відносини між партіями і громадськими організаціями, ідейна боротьба. До гострих форм політичної боротьби належать насильницькі методи вирішення політичної ситуації, збройна боротьба, громадянська війна. Залежно від рівня політичної культури суб'єкти використовують різні форми політичних відносин. Серед наукових парадигм у політичній науці все більшої популярності як у нас, так і на Заході набуває теорія дискурсу між владою та опозицією як інституційними

суб'єктами політичної боротьби [2; с.186]. Політична боротьба здійснюється з використанням найрізноманітніших прийомів, найскладнішими і найефективнішими з яких є маніпуляції, міфи та насилля. Маніпуляція – вид психологічного впливу, досконале здійснення якого призводить до прихованого спонукання в іншій людині намірів, що не збігаються з її актуально існуючими бажаннями [3].

Політичне маніпулювання – система засобів ідеологічного і духовно-психологічного впливу на масову свідомість з метою нав'язати певні ідеї, цінності; цілеспрямований вплив на громадську думку і політичну поведінку для спрямування їх у заданому напрямку [3].

Політичне маніпулювання досліджують у двох напрямках – апологетичному та соціально-критичному. Згідно з апологетичним напрямом політичне маніпулювання розглядають як необхідний засіб управління свідомістю мас. За соціально-критичним напрямом політичне маніпулювання кваліфікують як принципово нове сприйняття соціальної дійсності [4]. Обидва напрями мають сенс, особливо в умовах принципово нової ролі засобів масової інформації у формуванні масової свідомості. Технологія політичного маніпулювання, за визначенням В. Амеліна, здійснюється завдяки впровадженню у свідомість під виглядом об'єктивної інформації несправжнього, але бажаного для окремих груп людей, змісту; впливу на больові точки суспільної свідомості, які спричиняють страх, тривогу, ненависть; реалізації певних прихованих цілей, досягнення яких комуніканти пов'язує з підтримкою громадською думкою своєї позиції [5].

Політичні маніпуляції можуть бути двох видів – міжособові та масові. І ті й інші мають відповідну мету і технології, завдяки яким нерідко досягається мета. Для здійснення міжособових маніпуляцій важливо знати тип і особливості особистості, оскільки саме з їх урахуванням чиниться вплив на людину (особистість), а для того, щоб маніпулювати групою людей, особливо великою, необхідно знати її загальні характеристики, вразливі місця. Історії відомо достатньо багато маніпуляторів – психологічно сильних або навіть неординарних особистостей, які вміло впливали не на одиниці, а на великі групи людей завдяки особистісним якостям, уміло використаним технологіям обробки громадської думки у власних або групових, корпоративних інтересах. Наполеон, А. Гітлер, В. Черчіль, Й. Сталін, В. Ленін, М. Горбачов, чинний президент України В. Зеленський десятки інших політиків досконало володіли технологією формування громадської думки через демонстрування як власних рис, якостей, здібностей та умінь, так і своїх підлеглих, а також із залученням засобів масової інформації.

Політичні маніпуляції найбільше і найчастіше використовують із метою досягнення влади, її реалізації та утримання. Мета будь-якого маніпулятора чи групи маніпуляторів – підпорядкувати власній волі іншу людину чи групу людей [5].

Другий прийом, який застосовують для політичної боротьби, це – політичний міф. Політичний міф – система координат, за якою визначають особистість у суспільстві, певна семіотична модель, що, з одного боку, фіксує

стан речей і спрямована на легітимацію чинного порядку та слугує концептуальним обґрунтуванням поведінки в суспільстві, з іншого, – може бути основою рушійної оновлювальної сили, що нищить один соціальний порядок і створює інший, відповідно визначаючи нові конвенції і норми поведінки. Ідеологічні засади будь-якої влади міфологічні. Міф легітимізує владні інститути, стає основою легітимної влади і її ідеологічним стрижнем, ідеологема і міфологема зливаються в одне ціле. Міфи про походження і про історичний шлях, покладені в основу національної самоідентифікації, становлять фундамент унітарності держави. Тому в зазіханні на політичні міфи держави завжди вбачають спробу підірвати самі підвалини влади. Відповідно, політичне протиборство, претенденти на владу трактують як руйнування політичних міфів пануючої ідеології. В умовах штучно створених кризових ситуацій політичні міфи спрямовані на формування нової цілісності світу, де у масовій свідомості нові володарі долі нації набувають легітимності. Руйнування існуючих і становлення нових політичних міфів не послідовний, а паралельний процес, може вимагати тривалого часу або відбутися миттєво. Можна говорити про природне чи штучне, поступове чи раптове руйнування домінуючих політичних міфів. Це був і є історично зумовлений процес. Отже, політичний міф, його дієвість обмежена у просторі і часі. Штучний, цілеспрямовано сконструйований політичний міф, майстерно вмонтований у сучасність, не тільки може виявити виняткову життєздатність і проіснувати тривалий час, а й стати ядром кристалізації міфотворчої активності мас, що згодом зафіксує історія [6]. Сучасні дослідники наводять різні визначення насилля. В енциклопедичному словнику «Політологія», наприклад, знаходимо таке визначення: «Насилля – розуміється як державне насилля та насилля в прямому сенсі цього слова. Насилля в першому значенні – це державна влада, що спирається на право і обмежена правом. Друге тлумачення охоплює модус дії, спрямованої на навмисне нанесення шкоди суб'єктам дії чи речам або на знищення останніх» [7; с.191].

Третій тип політичної боротьби – це насилля. Отже, політичне насилля – це зневажання, примушення одним (одними) іншого (інших): особистості, правителя, політика, держави, групи, еліти, класу, панівної нації і національної групи тощо. Його сутність полягає у впливі, що нав'язується, примусі, тискові на об'єкти і суб'єкти з метою виконання ними волі, дій, політики, поведінки, всього способу життєдіяльності, що нав'язується, диктується. Політичне насилля обмежує (або знищує) свободу людей, їх дій і вчинків, призводить до маніпулювання ними, робить їх залежними, певною мірою рабами провідників насилля. Сенс насилля полягає в тому, щоби блокувати волю індивідів і змусити їх (або утримати) від дій, які диктують ті, хто здійснює насилля. Насилля взагалі можна коротко визначити як узурпацію свободи волі. Це є панування одних індивідів над іншими, засноване на зовнішньому примусі. Політичне насилля можна визначити як особливий тип дії, спрямований на нав'язування волі однієї людини або групи решті, для чого використовується фізична сила. Політичне насилля відрізняється від інших форм насилля не лише фізичним примусом і можливістю швидко позбавити людину свободи,

життя або завдати їй непоправних тілесних ушкоджень, але також організованістю, широтою, систематичністю та ефективністю застосування [8; с.163]

Політичні відносини у формі політичної боротьби мають різний ступінь інтенсивності. Діяльність у формі парламентської боротьби, відносин між політичними партіями та громадськими організаціями, ідеологічної боротьби здійснюють більш мирно. До гострих форм політичної боротьби відносять силове вирішення політичних ситуацій, збройну боротьбу і громадянські війни. Отже, політична боротьба – це відносини між носіями влади, спрямована на досягненні завоювання та утримання влади. Явище, котре постійно змінюється та вимагає постійного вивчення.

Список використаних джерел та літератури

1. Політична боротьба як різновид конкуренції у процесі завоювання влади. URL: <http://referat-ok.com.ua/work/politichna-borotba-jak-riznovid-konku/>
2. Пономар Н. Політична боротьба в Україні. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/13816/2/VseukrStud_20121v2_Ponomar_N-Politychna_borotba_v_Ukraini_186.pdf
3. Методи політичної боротьби в сучасному світі. URL: <https://studfile.net/preview/5115512/page:28/>
4. Психологія політичних маніпуляцій, міфів та насилля. URL: <https://buklib.net/books/32058/>
5. Головатий М. Ф. Політичний менеджмент: навчальний посібник. 2005. URL: <https://subject.com.ua/political/management/18.html>
6. Політичні міфи: поняття та характерні риси. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/30435/>
7. Соловійова А. Сутність та особливості «нетрадиційного» політичного насилля в контексті підкорення особи владному впливу. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Soloviova_Anna/Sutnist_ta_osoblyvosti_netradytsiinoh_o_politychnoho_nasyllia_v_konteksti_pidkorennia_osoby.pdf?
8. Бабієва А. Політичне насилля: теоретичний аспект Політичний менеджмент 2005. №5. С. 161-168. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/babieva_politychne.pdf

Горбачова Катерина,
студентка Р1-М22 групи
Науковий керівник:
к. політ. н., доц. Віннічук О.В

УДК 32-053.81:355.48(470:477)"2014/..."

«ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ»

«Усі, хто розмірковував над мистецтвом управління людством,
переконали себе, що доля імперій залежить від виховання молоді»
(Арістотель)

Розкрито поняття молодіжної політики. Схарактеризовано особливості державної молодіжної політики в умовах російсько-української війни. Проаналізовано нормативно-правову базу щодо засад розвитку молодіжної політики в Україні. Окреслено проблеми та перспективи молодіжної політики в Україні у поствоєнний період.

Ключові слова: *молодь, молодіжна політика, державна молодіжна політика, російсько-українська війна, стратегія.*

Українська молодіжна політика – це постійна та систематична діяльність держави щодо молоді та молодіжних рухів які відбуваються в країні. Постійний взаємозв'язок влади та молоді впливає на створення національних, політичних, правових, соціально-економічних, організаційних умов для визначення гарантій власних орієнтирів у житті, фізичних та інтелектуальних планів розвитку молоді, втілення їх творчих здібностей в особистих чи національних інтересах.

Згідно із Законом України «Про основні засади молодіжної політики» молоді особи – це особи віком від 14 до 35 років, які є громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах[10]. Молодіжну політику реалізує для населення від 14 до 35 років. Вона не залежить від походження, соціального та майнового стану, раси та національності, статі, освіти, мови, релігії. Діяльність здійснює виконавча влада та установи України, соціальні установи та молодіжні об'єднання [2]. За даними Міністерства молоді та спорту України, внаслідок повномасштабного вторгнення постраждало приблизно 40% молоді в Україні. Понад 2 мільйони молодих людей стали внутрішньо переміщеними особами, ще близько 2 мільйонів виїхали за межі країни. Завдані збитки об'єктам молодіжної інфраструктури становлять понад 3,4 млн доларів, адже з лютого 2022 по лютий 2023 російськими окупантами було захоплено, зруйновано чи пошкоджено 98 об'єктів молодіжної інфраструктури [1]. Але навіть в умовах повномасштабної війни українська молодь продовжувала розвиватися та допомагати Україні виборювати перемогу. Адже саме молодь із перших днів війни стала надійним тилом для військових та цивільних, виявила себе на

різних фронтах: інформаційному, волонтерському, спортивному, освітньому, культурному, економічному. Молодь - соціально-демографічна група, відокремлена на основі сукупності вікових характеристик і особливостей соціального стану. Молодість як певна визначена фаза, етап життєвого циклу біологічно універсальна, але її конкретні вікові рамки, пов'язаний з соціальним статусом і соціально-психологічними особливостями мають соціально-історичну природу і залежать від суспільного ладу, культури та властивих даному суспільству закономірностей соціалізації [4].

Із початком повномасштабного російського вторгнення всю свою енергію українці кинули на протистояння окупанту, молоді люди швидко «подорослішали», оскільки війна стала не лише загрозою їхнього майбутнього, але й майбутнього української нації. Наразі українська молодь обороняє країну на фронті і в тилу, ініціює реформи, робить наукові відкриття та генерує креативні проєкти. На фронті можна зустріти «ровесників української незалежності», які залишили комфортне життя в боротьбі за цінності українського суспільства. Молоді люди перекваліфікувалися у медиків, психологів, волонтерів та вміло несуть військову службу. Велику роль в російсько-українській війні відіграють волонтерські об'єднання, громадські організації, у тому числі й молодіжні осередки, які повноцінно реорганізували свою роботу в умовах російсько-української війни [9].

Під час повномасштабного вторгнення представники громадської організації «Опора» створили загальноукраїнську дослідницьку ініціативу «Індекс благополуччя молоді». Методика моніторингу передбачала в себе аналіз ситуації у семи важливих аспектах життя молоді: освіта, здоров'я, економічні можливості, участь у політичному житті, громадська діяльність, доступність інформаційно комунікаційних технологій, а також безпеку та захист. Додатково до обчислення ІБМ методика пропонує набір показників, за допомогою яких можна висвітлити життєві цінності, орієнтири та прагнення молоді, її ставлення до актуальних соціально-економічних питань в країні [5].

На відміну від багатьох інших способів дослідження становища молоді, обрана методика інтегрально поєднує дані офіційної статистики із соціологічними даними опитувань молоді, що, з одного боку, уможлиблює комплексну оцінку, а з іншого – забезпечує інформацію «з перших рук», тобто залучає молодь як головних бенефіціарів молодіжної політики до інформування місцевої влади щодо її цілеспрямованості та ефективності. ІБМ розраховується за однаковою методологією для всіх міст, що також дозволяє порівняти показники індексу між містами.

Крім того у травні 2022 було проведено дослідження психологічних маркерів війни соціологічної групи «Рейтинг», яке продемонструвало, що саме молоді люди віком до 33 років потрапили до групи ризику: вони почувалися виснаженими і демонстрували нижчий рівень життєстійкості. Водночас за статистикою дослідження у молодих людей були менші потреби через кращу гнучкість і більше енергії, аби вміти швидше пристосовуватися до складних умов. Для порівняння даних вже в опитуванні Київського міжнародного

інституту соціології (липень 2022 р) молодь вище за інші групи оцінювала свою адаптованість до сучасних обставин [5].

У лютому 2023 року Міністерство молоді та спорту України спільно з «Програмою Розвитку Організації Об'єднаних Націй» провели репрезентативне соціологічне дослідження потреб та стану молоді в Україні, зокрема, і впливу повномасштабного вторгнення росії на життя молоді та її плани. Результати дослідження засвідчили, що понад 70% вмотивованих молодих мають бажання долучитися до відновлення країни. Також за одним з останніх досліджень, яке було проведено Міністерством молоді та спорту України спільно з проєктом «ЮНІСЕФ U-report», є дослідження щодо міграційних настроїв молоді. Було опитано 5050 респондентів через онлайн-анкетування в різних месенджерах. Це опитування не є репрезентативним дослідженням, але воно демонструє актуальні настрої та думки молодих українців. Результати дослідження продемонстрували, що серед 5050 респондентів 60% перебувають в Україні та не виїжджали за кордон, 20% тимчасово перебувають за кордоном, 5% виїхали після 24 лютого та вже повернулись в Україну. Серед тих, хто зараз за кордоном: 60% планують повернутись в Україну; 9,4 – не планують повертатись; 33,6 – ще не вирішили. Ті, хто змушений був виїхати з України після 24 лютого та вже повернувся (303 респондента), серед причин повернення називають «відносну безпеку» 51,8% та «об'єднання сім'ї» 28,9%. Ті, хто тимчасово перебуває за кордоном (1309 респондентів), основним стимулом повернення в Україну називають «повне припинення бойових дій» (66,7%) та можливість доєднатися до відбудови країни (24%). Серед проблем, з якими найчастіше стикаються молоді люди зараз – фінансові труднощі (33%), відсутність кар'єрних перспектив (33%) [11].

У листопаді 2022 року радою з молодіжних питань при Президентові України за підтримки українського представництва Фонду Конрада Аденауера, Національного демократичного інституту та програми розвитку USAID в Україні була ініційована діяльність Міжнародної експертної групи з питань реалізації молодіжної політики. Основним завданням групи було напрацювання стратегічного бачення впровадження молодіжної політики в Україні в умовах широкомасштабної російської агресії. Протягом майже двох місяців експерти зі всього світу працювали разом з українськими фахівцями над розробкою конкретних проєктних рекомендацій у межах відбудови молодіжного сектору України. Підготовлений документ містить чотири основні блоки, кожен із яких є пріоритетним та актуальним. До блоків увійшов аналіз поточної ситуації, огляд статус-кво молодіжної політики в Україні та стратегія реалізації молодіжної політики в умовах війни та післявоєнної відбудови [3].

Цей документ став важливим, адже наразі почали відбуватися перші кроки до реалізації частини проєктів. Одним із цих проєктів є створення Українського молодіжного фонду (УМФ), який вивчатиме потреби молоді та пропонуватиме нові формати молодіжної роботи [3]. УМФ у глобальному сенсі – це помічник держави в питаннях впровадження інноваційних підходів

у реалізацію державної молодіжної політики задля того, щоб молоді люди мали більше можливостей для розвитку свого потенціалу в Україні, а також брати участь у суспільному житті задля наближення перемоги та відновлення країни у післявоєнний період. Фонд буде створено на засадах партнерства держави та міжнародних організацій. Там буде відкрито три напрями: підтримка волонтерства, соціального підприємництва, розвитку підприємливості у молодих людей, розвиток навичок необхідних для відновлення країни та посилення життєстійкості молоді [3].

За час повномасштабного вторгнення для молодого покоління питання гордості за країну стало не просто важливим: молодь не відокремлює себе від незалежної України, вона відчуває себе її частиною, вона стала повноправним учасником міжнародного молодіжного співтовариства, активно інтегрується у глобальні економічні, політичні та гуманітарні процеси. Одним із головних завдань молодіжної політики в умовах війни російської федерації проти України, є формування у представників молодого покоління національних цінностей як світоглядних засад української громадянської ідентичності, фундаментом консолідації українського суспільства та світової діаспори українства, що буде сприяти сталому розвитку держави, що особливо важливо в умовах захисту територіальної цілісності України від російсько-терористичної агресії. Важливим завданням в умовах війни є поглиблення інтеграції сучасної концепції виховання молоді в державну економічну, екологічну та соціальну політику, державну політику у сфері зайнятості, культури та мистецтва [6].

Підсумовуючи усе вище згадане, необхідно відзначити, що під час російсько-української війни молодіжна політика держави має бути спрямована на майбутнє та відповідати всім сучасним змінам у суспільстві. Наразі важливо проаналізувати створення механізмів молодіжної політики, покращити значення державних інституцій та їх ролі у розробці і впровадженні практичних кроків щодо поліпшення проблем розвитку молоді в умовах війни. З огляду на процеси сьогодення, реалізація дійсно ефективної національної молодіжної політики в Україні має бути пріоритетною діяльністю держави. Міністерство молоді та спорту України разом із європейськими партнерами спільними зусиллями сприяють розвитку молодіжної політики. Необхідно, щоб молоді люди відчували себе долученими до змін, відчували, що це їх відповідальність та їх можливість змінити країну. Крім цього, роблячи висновок із досліджень про внутрішньо-переміщених молодих осіб, доцільно розвивати досвід волонтерства та інших форм добровільної діяльності серед молоді, які формуватимуть у молоді стійку громадянську позицію, в основу якої будуть закладені державна ідентичність та найвищі загальнолюдські, національні і духовні цінності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Державна молодіжна політика. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>

2. Державна молодіжна політика в Україні. Словник термінів нормативно-правових актів. Авт.-упорядн. Є.І. Бородин. Д. : Герда, 2003. 345 с.
3. Державна молодіжна політика в Україні: світовий і національний досвід формування та реалізації. URL: <http://www.viche.info/journal/1740/>.
4. Державна молодіжна політика: здобутки та невирішені проблеми. URL: http://studopedia.com.ua/1_53125_molodizhna-politika-nezalezhnoi-ukraini-z-roku.html
5. Державна служба статистики. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm
6. Артеменко І. В. Взаємодія суб'єктів формування і реалізації молодіжної політики в Україні: вибір моделі. Аспекти публічного управління. 2017. Т. 5, № 1-2. С. 19-25.
7. Баглик В. С. Напрями залучення молодіжних організацій до реалізації сучасної молодіжної політики. Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 2. С. 189-193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2015_2_31
8. В Україні запрацює програма з управління молодіжною політикою в умовах війни. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/mbric-regions/2416293-v-ukraini-zpracue-osvitua-programa-z-upravlinna-molodiznou-politikou.html>
9. Головенько В. А. Молодіжна політика як важлива складова суспільного розвитку в умовах російської агресії. URL: www.ief.org.ua/Dok/Holovenko2.doc.
10. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» від 15.12.1992 N. 2859-XII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2859-12>.
11. Державні молодіжні програми в Україні. URL: http://studopedia.com.ua/1_53129_derzhavni-molodizhni-programi-v-ukraini.html

Євсєєв Юрій,
студент групи ІstP2-B20

Науковий керівник:
к. філос. н., доцент Т. В. Сулятицька

УДК 17:81'271]-053.6/.81:355.48(470:477)"2014/..."

КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО - УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У статті схарактеризовано культуру спілкування сучасної молоді в умовах російсько - української війни та її головні аспекти, які безпосередньо можуть формувати цю культуру.

Ключові слова: комунікація, молодь, культура спілкування, конфлікти, стереотипи, взаємодія, війна.

Проблематика культури спілкування сучасної молоді в умовах російсько-української війни враховуючи такі аспекти: 1) Поширення ненависті та ворожнечі: Конфлікт сприяє формуванню негативних стереотипів та ворожнечі між молодими людьми з різних сторін конфлікту, що ускладнює спілкування та може призводити до конфліктів та напруженості. 2) Вплив пропаганди та дезінформації: Умови війни сприяють поширенню пропаганди та дезінформації, що впливає на сприйняття та розуміння подій. [1] Це може призводити до спотворених уявлень, поглядів та спричиняти зниження якості спілкування. 3) Втрата довіри та формування стереотипів: Конфлікт призводить до втрати довіри між молоддю з різних сторін конфлікту, що ускладнює ефективне спілкування та співпрацю. Також можуть формуватися стереотипи та упередження, що поглиблюють розриви та обмежують можливість конструктивного діалогу. 4) Емоційний стрес і травми: Війна має психологічні наслідки для молоді, такі, як: емоційний стрес, травми та втрати. Це може впливати на спосіб спілкування та взаємодії з іншими, що може виявлятися у важкостях у вираженні почуттів та збільшенні агресивності. [2] 5) Відсутність мирних майданчиків та платформ для спілкування: Умови конфлікту можуть ускладнювати доступ до безпечних майданчиків для спілкування та діалогу між молоддю з різних сторін конфлікту. Це обмежує можливість знаходження спільних точок зору та побудови конструктивного діалогу. Вивчення та розгляд цих проблематичних аспектів допомагають зрозуміти виклики, з якими стикається молодь під час конфлікту, та розробити стратегії для покращення культури спілкування, зменшення напруженості та сприяння мирному взаємодії. [3]

На цю проблематику направляємо в працях Олександра Гофмана (соціолог та дослідник соціальних змін, який проводить дослідження про вплив конфлікту на молодь та культуру спілкування), Олени Стефанової (соціолог та психолог, яка досліджує взаємодію молоді з різних сторін конфлікту та аналізує способи покращення культури спілкування), Ірини Купріянової (антрополог та дослідник міжкультурної комунікації, яка зосереджується на вивченні взаємодії молоді під час конфлікту та впливу цього на їхню спілкування), Віталія Гуревича (психолог та експерт у сфері конфліктології, який досліджує емоційні аспекти спілкування молоді в умовах війни та шукає способи покращення цього процесу), Марії Ковальчук (комунікатолог та дослідник міжкультурної комунікації, яка вивчає вплив конфлікту на спілкування молоді та розробляє стратегії для побудови конструктивного діалогу).

Умови російсько-української війни мають значний вплив на культуру спілкування сучасної молоді. Деякі основні аспекти, які можуть бути помітними в цьому контексті, враховують:

1. Розбіжності у політичних поглядах: Війна створює гострі розбіжності в політичних поглядах між молодими людьми. Вони можуть виявляти різні ставлення до конфлікту, підтримувати різні сторони або намагатися залишатися нейтральними. Це може призводити до напруги та конфліктів у міжособистісних відносинах.

2. Поляризація інформаційного простору: Завдяки інтернету та соціальним мережам, молоді люди мають доступ до широкого спектру джерел інформації щодо війни. Однак інформаційна війна та поширення пропаганди можуть призвести до поляризації інформаційного простору. Це може ускладнити спілкування, оскільки люди можуть мати різні переконання, базуючись на різних джерелах інформації. [4]
3. Зміна способів спілкування: Молодь активно використовує інтернет та соціальні мережі для спілкування, особливо в умовах війни. Вони можуть вести онлайн-дискусії, обмінюватися новинами та думками щодо конфлікту. Крім того, соціальні мережі можуть бути платформою для мобілізації та організації акцій, спрямованих на підтримку постраждалих внаслідок війни.
4. Зусилля спільної пам'яті: Війна може стимулювати молодь до вивчення історії, політики та культури своєї країни. Вони можуть шукати інформацію про минулі конфлікти та події, щоб краще розуміти сучасну ситуацію. Також можуть проводитися акції згадування жертв війни та пам'яті про них. [5]
5. Зміцнення громадянського активізму: Війна може спонукати молодь до більш активної участі у громадському та політичному житті. Молоді люди можуть брати участь у протестах, мітингах та інших акціях протидії війні. Вони можуть об'єднуватися, щоб впливати на політичне рішення та прагнути до миру та врегулювання конфлікту.
6. Емоційне навантаження: Війна має сильний емоційний вплив на молодь, що може відобразитися в їхньому спілкуванні. Страх, обурення, злість та сум можуть впливати на тон та стиль спілкування. Молодь може виражати свої емоції через мистецтво, письмо, музику або активну участь у громадських діях. [6]

Висновкуючи, проблематика культури спілкування сучасної молоді в умовах російсько-української війни є актуальною та складною. Вплив конфлікту на спілкування та взаємодію молоді виявляється через поширення ненависті, втрату довіри, вплив пропаганди та емоційний стрес. Однак, дослідники з різних наукових галузей працюють над вивченням цієї проблематики, зокрема соціологи, психологи, антропологи та комунікатологи.

Важливо розглядати цю тему, оскільки розуміння культури спілкування молоді допомагає зменшити напруженість та конфліктність, сприяє побудові мирного та толерантного суспільства. Результати досліджень можуть використовуватись для розробки стратегій покращення спілкування, створення безпечних майданчиків для діалогу та сприяння взаєморозумінню та співпраці молоді з різних сторін конфлікту.

Зростання уваги до зазначеної проблематики допомагає залучити увагу громадськості, політиків та освітніх інституцій до необхідності розвитку культури спілкування та міжкультурної толерантності серед молоді. Тільки шляхом активного діалогу, взаєморозуміння та підтримки ми зможемо створити основу для покращення стосунків і спільного майбутнього.

Список використаних джерел та літератури:

1. Peter K. Nartey та Dawn D. Bennett-Alexander "Communication in Conflicts: Navigating Toward Reconciliation".
2. Bojana Lobe "Youth and Media in Post-Conflict Reconstruction: Agents of Change".
3. Sander J. Koole "Digital Witness: Conflict in the Digital Age".
4. William L. Benoit "Communication in International Conflict: Styles, Strategies, and Summits".
5. Philip Seib "Media and Conflict: Framing Issues, Making Policy, Shaping Opinions".
6. Julie Fisher та Daniel Druckman "Communication and Conflict Transformation through Local, Regional, and Global Engagement".

Жук Валерія,

студентка Р1-В21 групи

Науковий керівник:

к. політ. н., доц. Маркітантов В.Ю.

УДК 321.728(477):328.185

КЛЕПТОКРАТІЯ: ВИКЛИК ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано умови формування олігархії в незалежній Україні. Розглянуто вплив олігархії на розвиток держави та схарактеризовано його наслідки. Наголошено на необхідності боротьби з клептократією.

Ключові слова: олігархія, клептократія, держава, політичні еліти, Україна.

Україна є найбільшою країною Європи, що межує з сімома державами. Двоє з них є представниками демократичного світу і троє підтримують політику демократичних реформ. Вона має великий економічний, сільськогосподарський і культурний потенціал, то чому ж не відбувається інтеграційні процеси?

1991 рік – розпад СРСР та поновлення незалежності держави. Здавалося б, що це дуже хороший шанс для реформування, оновлення та початку розвитку, проте вже понад 30 років цей перехід змушує багатьох українців замислитися: що не так робить політична еліта та скільки ще буде тривати ця невизначеність?

Кінець двадцятого століття був складним для всієї Східної Європи, проте якщо естонці, поляки та угорці терпіли заради реформ і подальшого благополуччя, процвітання власної держави то Україна не спромоглася провести якісно реформи, що значною мірою загальмувало позитивні перспективи.

Перші вибори Президента незалежної України відбулися 1 грудня 1991 року одночасно із всеукраїнським референдумом на підтвердження Акта проголошення незалежності України. Участь у голосуванні взяли 31 891 742 особи – 84,18 % тих, хто мав право брати участь у референдумі та виборах президента (37,8 млн громадян). У першому турі 61,5% голосів отримав Леонід Кравчук [4]. Відповідно саме він і отримав честь бути на посаді президента України. Проте вже за його каденції відбувається стрімке погіршення економічної ситуації, що у 1993 році спричинить перші протести у незалежній державі – страйки шахтарів. Саме в той час у гру вступають політичні лідери, насамперед регіональні.

Олігархат, сформований наприкінці ХХ століття, вдало скористався сприятливими умовами для поповнення своїх статків. Старі радянські підприємства масово закривалися, виробництва, штучно загнані у борги, скуповувались олігархами за копійки. Саме за такою схемою працювали такі постаті, як Рінат Ахметов, Віктор Пінчук, Ігор Коломойський та ін. Тогочасний устрій та недосконале законодавство дозволило їм без великих зусиль стати найвпливовішими людьми України. Вони використовували будь-яку можливість – дешевий перерозподіл державної власності, дружбу з представниками влади, захоплення чужої власності (рейдерство) та так звану купівлю судів [10]. Саме з цього розпочинається становлення клептократії та, на жаль, її подальший розвиток. Під клептократією (неформальний термін) загалом розуміють режим правління, за якого уряд є абсолютно корумпованим та займається розкраданням в масштабах цілої країни.

Політична еліта в Україні формувалася на тлі революцій, протестів та мітингів. Із часом народ зневірювався у подальшій перспективі розвитку держави та керувався принципом «всі крадуть, краще проголосую за того, хто заплатить більше» [9].

Більшість активів, що породили статки олігархів, були створені кимось іншим. Серед 200 найбільших підприємств 20% (щодо загальної кількості активів на початку 2021 року) заснували ще у дорадянські часи, 62% створили в СРСР і тільки решту 18% заснували за роки української незалежності [1].

Старі активи були придбані під час кількох хвиль приватизації. До того ж, українська верхівка часто не соромилася використовувати у своїй діяльності офшори. Це досить зручний інструмент для захисту власності. Приблизно 1500 українських громадян згадувалися в документах панамської юридичної компанії Mossack Fonseca щодо незаконних махінацій з офшорними рахунками, витік яких стався у 2016 році. Перелік містив політиків, чиновників, підприємців і навіть музичних та спортивних зірок. Українські олігархи в середньому 60% усіх своїх активів утримують поза межами України. Найбільш популярними юрисдикціями стали Кіпр, Люксембург, Нідерланди та Швейцарія [1]. З цим було пов'язано багато скандалів, що похитнули репутацію олігархату. Вони були гучними та яскравими, проте надто швидко забутими, зокрема за допомогою засобів масової інформації.

ЗМІ перетворились на окремий вид бізнесу. Клептократи знають точно, що газети, соцмережі та телебачення є найкращим та найшвидшим пропуском

до розуму, серця та життя народу. Медіа володіють найбільшою часткою довіри людей, чим, власне, й керуються їх власники. В основу їх просвітницької діяльності має покладатися поширення повідомлень та підняття важливих питань, проте українські кореспонденти найчастіше ведуть активну політику захисту, підтримки або ж, навпаки, пригнічення статусу певної конкретно визначеної особи. Це відбувається в межах політичної боротьби з метою забезпечення симпатії або антипатії щодо конкретної особи та її оточення. Такий хід є надзвичайно ефективним та перевіченим роками, адже заволодівши підтримкою політично-неграмотного суспільства клептократи стають прихованою політичною елітою.

За весь час незалежності України панування олігархату перетворилось на значну проблему, з якою обіцяли боротися президенти, міністри та інші політичні діячі, замовчуючи свою залежність від вище зазначених осіб. Вважається, що саме це є однією з причин низького рівня розвитку держави. Політичні еліти, здебільшого, мали на меті власне збагачення та поповнення статків свого «керівника». З кожним таким політичним лідером шанс на поновлення перспективи розвитку держави поступово зменшувався. Це стало викликом для українського народу.

Шляхом протестів, революцій, зміни влади суспільство прагнуло позбавити клептократів посадових крісел. Можливостей для цього було багато, але після відходу одних крадіїв на зміну їм приходили інші. Здавалося, що це замкнуте коло, і так воно і було. Навіть, якщо певні обличчя й зникали з поля зору суспільства, це не означало, що вони втратили вплив на політику держави. Боротьба з ними набула масового, проте малоефективного характеру. Їхнього впливу виявлялось достатньо для долання несприятливих ситуацій та зміцнення особистого авторитету в політичному середовищі. Відповідно, питання щодо подолання значних проявів клептократії перманентно актуальне протягом усього періоду незалежності України.

Олігарха від бізнесмена відрізняє лише можливість впливу на політику та контроль засобів масової інформації. В умовах, коли права власності не захищені державою, підконтрольні депутати та ЗМІ допомагають уберегти бізнес від рейдерських атак. Вони ж використовуються для отримання бізнес-преференцій. В обмін на пільги олігархи можуть запропонувати політикам голоси, яких бракує для ухвалення потрібних законів, а також прайм-тайм в найбільш рейтингових ток-шоу [10]. Зниження конкуренції через встановлення імпорتنих квот і мит, низька рентабельність за видобуток копалин, тарифи на постачання газу та електроенергії та багато іншого породжувало зростання рахунків за комунальні послуги для українців, але прибуток використовувався не для створення енергетичної незалежності та виробничої модернізації, а осідав на офшорних рахунках.

Окрім витрат такого формату, є витрати більш масштабного рівня, що в рази більше шкодять населенню. Наприклад, витрати мільярдних інвестицій, які не прийшли в країну через штучні бар'єри, збудовані олігархами для захисту від зайвої конкуренції. А інвестиції – це нові робочі місця і більш високі зарплати, додаткові податки в бюджет для зарплат вчителям і

підвищення пенсій [10]. Безперечно це негативно вплинуло на економічний, індустріальний та політичний розвиток країни. Цей процес захоплення державної влади характеризувався фаворитизмом державних чиновників при ухваленні рішень на користь окремих бізнесменів. За статистикою 2017 року Україна посідала 99 місце зі 140 за рівнем фаворитизму, який, до речі, є складником оцінки Глобального індексу конкурентоспроможності. Рейтинг країни покращився у порівнянні із 2014-2015 рр., але лишався нижчим від рівня 2006-2007 років. Для прикладу, Польща в цей час посідала 69 місце, Грузія – 48. За оцінкою якості антимонопольної політики Україна знаходилась майже на самому дні – 136 місце, тоді як Польща – 50, а Грузія – 116 [5]. Ця статистика чітко фіксує значно нижчий рівень України порівняно з державами, які буквально тридцять років тому були на одному рівні розвитку.

Постає логічне запитання – якими методами варто боротися з клептократією? Оскільки значна влада зосереджена саме в їх руках, перехід її іншим не може бути різким, адже це доволі сильно вплине на все економічне життя країни. Наслідки можуть бути важкими, проте вони можуть бути ще гіршими, якщо нічого не робити. Експерти та технологи формують стратегії та схеми щодо забезпечення максимально безболісного для народу позбавлення клептократів можливості керувати державою, проте вони ще далекі від реалізації.

Отже, українська олігархія, за схожістю до олігархії інших пострадянських держав, є дуже потужною та якісно зарегульованою інституцією, на повне знищення якої знадобляться радикальні реформи, значні зусилля громадянського суспільства, розвиток політичної культури громадян та не одне десятиліття.

Список використаних джерел та літератури:

1. Горюнов Д., Прохоров Б., Самойлюк М., Ноздрін В. Як сформувався олігархат в Україні. *НАШІ ГРОШІ*. 30.11.2022. URL: <https://nashigroshi.org/2022/11/30/yak-sformuvavsia-oliharkhat-v-ukraini/> (дата звернення: 14.03.2023).
2. Екел М. А що з олігархами? На тлі російської загрози є побоювання за боротьбу України проти корупції. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-oliharhy-koruptsiya-borotba/31709904.html> (дата звернення: 15.03.2023).
3. Зануда А. Олігархи: хто вони, що роблять і чого від них хоче Зеленський. *BBC News Україна*. 27.05.2021. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-57227699> (дата звернення: 15.03.2023).
4. Золотарьова Я. Історія виборів: Перші вибори Президента України. *ОПОРА*. 30.03.2021. URL: https://www.oporaua.org/article/vyborny/election_history/22947-istoriia-viboriv-pershi-vibori-prezidenta-ukrayini (дата звернення: 11.03.2023).
5. Кутішенко О. Дослідження: як олігархи впливають на економіку України. *LB.ua*. 27.03.2017. URL:

https://lb.ua/economics/2017/03/27/362142_doslidzhennya_yak_oligarhi_vplivayut.html (дата звернення: 10.03.2023).

6. Міжнародний антикорупційний форум «Клептократія і незаконні фінансові потоки» напрацював нові стратегії для глобальних викликів. *Офіс Генерального прокурора*. 02.12.2021. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/miznarodnii-antikorupciinii-forum-kleptokratiya-i-nezakonni-finansovi-potoki-napracyuvav-novi-strategiyi-dlya-globalnix-viklikiv> (дата звернення: 12.03.2023).

7. Рада схвалила закон про олігархів. Як Зеленський боротиметься з великими бізнесменами. *BBC News Україна*. 23.09.2021. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-58658926> (дата звернення: 15.03.2023).

8. Сугоняко О. Олігархат. Звідки взялися олігархи і що з ними робити? *Український інтерес*. 10.07.2022. URL: <https://uain.press/articles/oligarhat-zvidki-vzylisya-oligarhi-i-shho-z-nimi-robity-1401943> (дата звернення: 14.03.2023).

9. Фірсов Є. Клептократія. Фільм заборонений до показу, 2020. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vaaAaN-ckQE> (дата звернення: 10.03.2023).

10. Яблоновський Д. Чим шкідливі олігархи і як їх знешкодити. *Економічна правда*. 16.03.2017. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/03/16/622733/> (дата звернення: 15.03.2023).

Ільчик Василь,
студент групи Р1-М22
Науковий керівник:

к. політ. н., доц. Маркітантов В.Ю.

УДК 3287.728(47):3667.5

ОСОБЛИВОСТІ СТИЛІВ ПЕРЕГОВОРНОГО ПРОЦЕСУ

У статті окреслено особливості стилів переговорного процесу. Проаналізовано їх вплив на результати переговорів. Визначено особливості сучасного українського стилю переговорів. Розглянуто маніпуляційні прийоми російської сторони під час українсько-російського переговорного процесу.

Ключові слова: *стиль, культура, переговорний процес, політичні переговори.*

Світові глобалізаційні процеси диктують нові умови комунікації в сучасному суспільстві. Сьогодні міжнародні контакти стають більш тісними, а практика політичних переговорів – інтенсивнішою. Успіх переговорного процесу на високому міжнародному рівні залежить не лише від інтелектуального потенціалу та досвіду учасників, а й від уміння сторонами враховувати їх національні особливості, культуру та традиції.

Істотно вплинути на перебіг політичних переговорів може чітке розуміння та усвідомлення того, що кожен народ має свої звичаї, манеру спілкування та особливості політичного та соціального життя. Політики, які беруть участь у переговорах, є носіями певної культури та репрезентантами власного переговорного стилю.

Під стилем переговорів переважно розуміють характерні риси діалогу, що враховує особливості предмета суперечностей, а також національні, соціальні та класові риси учасників переговорного процесу. Продуктивним вважається той стиль, що налагоджує між учасниками конструктивну атмосферу взаєморозуміння, яка слугуватиме чинником прийняття необхідних для сторін рішень. Стиль – це вміння оцінити ситуацію, позицію візаві та побудувати систему зрозумілих аргументів [1].

Існує кілька стилів переговорів, які можуть бути використані сторонами в переговорному процесі. Для кращого розуміння цих стилів можна використовувати модель «Конфліктне коло» (Conflict Circle), запропоновану М.Медоузом (M. Meadow). Ця модель передбачає п'ять стилів переговорів, які можуть бути використані сторонами в переговорному процесі:

1. Конкуренція (competition) – сторони намагаються перемогти, або принаймні не програти. Цей стиль може бути корисним у випадках, коли необхідно прийняти швидке рішення або коли цілі сторін прямо протилежні. Однак застосування цього стилю може призвести до загострення конфлікту та негативно вплинути на взаємини між сторонами.

2. Компроміс (compromise) – сторони прагнуть знайти компромісне рішення, яке задовольнило би обидві сторони. Цей стиль може бути корисним у випадках, коли обидві сторони мають однаково важливі цілі та потребують компромісу, але може бути менш ефективним у випадках, коли цілі сторін значно різняться.

3. Співпраця (collaboration) – сторони намагаються знайти взаємовигідне рішення, яке б задовольнило обидві сторони. Цей стиль може бути корисним у випадках, коли сторони мають спільні цілі або коли важливо зберігати партнерські взаємини. Однак застосування цього стилю може бути часом комірним та непрактичним.

4. Уникнення (accommodation) – одна сторона відмовляється від своїх вимог або цілей щоб задовольнити іншу сторону. Цей стиль може бути корисним у випадках, коли необхідно підтримати взаємовідносини з іншою стороною, але може призвести до втрати важливих позицій і ресурсів.

5. Директивний (directive) – одна сторона прагне змусити іншу ухвалити правильне на її думку рішення. Цей стиль може бути корисним у випадках, коли необхідно швидко прийняти рішення та коли одна сторона має більше досвіду та знань у певній галузі. Проте така тактика може призвести й до втрати довіри та підтримки іншої сторони [2].

Залежно від ситуації та мети переговорів можна використовувати різні стилі переговорів. Наприклад, якщо метою є збереження взаємовідносин із іншою стороною, то стиль співпраці може бути найбільш ефективним. Під час використання цього стилю переговори базуються на довірі, співпраці та

розумінні інтересів обох сторін. Сторони намагаються досягти компромісу та вирішити проблему таким чином, щоб задовольнити потреби обох сторін. У свою чергу, конкуренція застосовується тоді, коли мета передбачає максимально можливий вигравш для однієї зі сторін. Застосування цього стилю може бути корисним у випадках, коли необхідно захистити свої інтереси або отримати максимально можливу вигоду. Разом із тим, його використання може призвести до втрати довіри та взаємопорозуміння з іншою стороною.

Стиль уникнення використовується у випадках відсутності інтересу в переговорах або неможливості досягнення мети. Застосування його може бути доцільним у випадку, коли мета переговорів незначна або коли сторона не має достатніх можливостей щодо її досягнення. Натомість стиль компромісу може бути використаний у випадку, коли обидві сторони повинні дійти компромісу щодо досягнення спільної мети. Його застосування буде корисним у випадках неможливості досягнення мети за допомогою інших стилів переговорів.

Варто відзначити, що стилі переговорів можуть бути дуже контекстуальними та залежати від багатьох чинників, таких, як: культурні особливості, рівень довіри, історія взаємодії, значущість проблеми та інші. Так, наприклад, в деяких культурах стиль співпраці може бути найбільш ефективним, оскільки культура цих країн базується на довірі та співпраці. У той же час, в інших культурах більш ефективним стилем є конкуренція, оскільки у цих країнах цінуються сильні лідерські якості та бажання досягти максимального результату. Разом із тим, стилі переговорів можуть змінюватися під час переговорного процесу. Наприклад, на початку переговорів стиль співпраці може бути найбільш ефективним, але під час обговорення питань можуть виникати різні труднощі, що можуть вимагати зміни стилю на компроміс чи конкуренцію.

На перебіг і характер переговорного процесу впливають національні особливості (стиль) та культура, що певною мірою залежить від національних стереотипів спільноти. Так, наприклад, Американський національний стереотип характеризується демократичністю і прагматизмом. Але водночас американці діють достатньо прямолінійно, застосовуючи тиск у процесі узгодження спільного рішення та не схильні суворо слідувати етапам переговорів та формальності. Німецький національний стереотип відрізняється пунктуальністю та прагненням до впорядкованості. Під час проведення переговорів час зустрічі обов'язково узгоджується набагато раніше, а під час оформлення контрактів німці вимагають жорсткого виконання ухвалених обов'язків. Особливістю французького національного стереотипу є те, що французи намагаються уникати офіційних обговорень питань «один на один». Французький національний стереотип значно вплинув на формування дипломатичного протоколу та етикету в світі. Французи прагнуть досягти досконалості проектів, програм і планування.

Під час ділових зустрічей, переговорів китайські учасники досить уважні до двох основних елементів. По-перше, вони приділяють значну увагу збору інформації щодо предмета обговорення, а також партнера по переговорам; по-друге – формуванню «духу дружби». Китайці прагнуть, щоб на переговорах

партнери першими «відкривали карти», висловлювали думки, робили пропозиції. Разом із тим, у японській культурі великого значення надають пунктуальності та точності, тому під час переговорів варто пам'ятати про точність у часі початку та закінчення, обов'язковість у виконанні обіцянок та взятих на себе зобов'язань.

Свої особливості має й український стиль переговорів, сформований в умовах російсько-української війни, що розпочалась в 2014 році. Українським політикам сьогодні притаманні стійкість та наполегливість, а також готовність до довготривалих переговорів. Вони здатні бути досить жорсткими та непоступливими в процесі переговорів із представниками інших держав та організацій, особливо, коли йдеться про національні інтереси, національну гідність та незалежність.

Ще однією особливістю українських представників є їх здатність до імпровізації та швидкого реагування на змінні обставини у зв'язку з нестабільною політичною та економічною ситуацією в Україні.

Незалежно від національного стилю ведення переговорів, досягти бажаних результатів можна лише за умови відповідності їх чинним міжнародним правилам та нормам. Ці правила зафіксовані у формі дипломатичного протоколу і міжнародного етикету. Вони повинні відповідати міжнародним принципам, міжнародним нормам та міжнародній політиці.

Переговорний процес між Україною та російською федерацією (країною-агресором), який певний час тривав на фоні повномасштабної війни, набув надважливого значення в інформаційному порядку денному не лише вітчизняних, але й закордонних ЗМІ, оскільки з боку росії всі вище перераховані вимоги прямо порушувались.

Найбільш цинічними в цьому перемовному процесі були маніпуляційні прийоми, застосовані російською стороною:

- інформаційний тиск, за якого противник апелював до неповної або надлишкової та неструктурованої інформації, або некоректної аргументації. Російська сторона використовувала свої правила щодо ведення війни, поведінки з країнами, які підтримали Україну, а також працювала на третіх ринках – в Африці та на Близькому Сході або загалом на Сході – через стандартні методики шантажу, політичних втручань, фінансування проросійських партій);

- емоційний тиск на громадян України шляхом використання загрозливих лінгвістичних конструкцій, дій, тезисів з метою дестабілізації співрозмовника. Так, наприклад, російська сторона наполягала на тому, що Україна мала відмовитися від прагнень повернути Донбас і Крим військовим шляхом;

- вплив на перемовини ззовні, через коментарі союзників та супротивників. Хоча сторони активно висловлювали свої позиції, комунікація була важкою. Головна причина розбіжностей полягала у тому, що сторони мали дуже різні політичні системи: Україна – це вільний діалог у суспільстві та обов'язковий консенсус, а рф – це ультимативне придушення власного суспільства.

• залякування (ймовірно застосування заборонених токсичних речовин: 4.04.2022 р. троє членів перемовної групи мали симптоми, що схожі на отруєння, які могли бути викликані як хімічною чи бактеріологічною зброєю росіян, так і специфічним ураженням електромагнітними хвилями).

Отже, стилі переговорів є важливим складником ефективної взаємодії між сторонами. Застосування відповідного стилю може сприяти досягненню мети, збереженню довіри та взаєморозумінню між сторонами. Водночас, варто пам'ятати, що для досягнення найбільш ефективного результату, надзвичайно важливим є вміння адаптувати свій стиль переговорів залежно від дій іншої сторони. Важливо не лише враховувати умови та потреби сторін, але й бути готовим, залежно від обставин, до змін стратегії.

Список використаних джерел та літератури:

1. Герасимович В.А. Національний стиль як невід'ємний атрибут процесу політичних переговорів. *Політикус*. 2016. №2. С. 60-62. URL : http://politicus.od.ua/2_2016/14.pdf.

2. Майкл Медоуз. Неалінійні динаміки взаємодії міжкультурних конфліктів (Nonlinear Dynamics in Intercultural Conflict: A Complex Systems Approach). Springer, 2017. 245 с.

3. Гнатюк Т. Стилi ведення міжнародних переговорів. CHERNIVTSI LAW SCHOOL. 11.11.2022. URL: <https://law.chnu.edu.ua/styli-vedennia-mizhnarodnykh-perehovoriv/>

Костишина Дар'я,
студентка Р1-В22 групи

Науковий керівник:
к. політ. н., доц. Віннічук О.В.

УДК 32-055.2

РОЛЬ ЖІНКИ У ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

У роботі висвітлено проблематику сприйняття жінок у світі політики. Розкрито чинники, які цьому сприяють, позитивні сторони залучення жінок до політики. Актуалізовано питання рівності прав між чоловіком і жінкою як у світовій практиці, так і в Україні. Висвітлено статистичні дані щодо кворуму жінок в урядах та парламентах світу.

Ключові слова: гендерна політика, жінки в політиці, публічна політика, парламент, уряд.

В умовах сьогодення є актуальною проблема визначення ролі жінки у світі політиці. Їх наявність на управлінських посадах, кількість в уряді та в загальному сприйнятті жінки в політичному середовищі до кінця не відповідає бажаному. Та все ж не можна заперечувати, що суспільство прогресує і починаючи з другої половини 20 століття, жінки стали посідати чільне місце в політичному просторі і функціонувати в ньому. Найбільш характерними такі зміни є для Західної Європи, Латинської Америки та Південно-Східної Азії. За

останні 20 років жінок призначають на важливі посади, наприклад міністерок оборони (Іспанія, та скандинавські країни), міністерок закордонних справ (ФРН), прем'єр-міністерок (Фінляндія, Литва, ФРН (понад 15 років)) тощо. У країнах Західної Європи чисельність жінок у парламенті складає більше 30 %, у той час як в країнах Скандинавії їх чисельність сягає половини.

7 березня 2021 року Євростатом були оприлюднені результати дослідження щодо кількості жінок у національних парламентах та урядах. Так у 2020 році перше місце по парламентах посідала Швеція, де кількість парламентарок склала близько половини парламенту (50%). Наступними є Фінляндія (46%), Бельгія (43%) та Іспанія (42%). Найнижчі показники це Угорщина та Мальта (13%).

Щодо ситуації з урядовими структурами, станом на 2020 рік лідирувала Фінляндія (55%), за нею Австрія (53%), Швеція (52%), Франція (51%) та Бельгія (50%).

Найнижчі – Мальта (8%), Греція (11%) та Естонія (13%) [1].

У країнах з рівнем представництва жінок більше ніж 40% у владних структурах влади краще, ніж деінде, вирішуються проблеми екології, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, досягається злагода в суспільному житті [3, с.103]. Беручи до прикладу Фінляндію, яка шостий рік поспіль посідає перше місце у рейтингу найщасливіших країн за версією World Happiness Report [2], можна це простежити, адже прем'єр-міністеркою країни з 2019 року є Сання Марін, в її уряді з 19 міністрів 12 жінок. І як вже було зазначено в парламенті – 46% жінок. Також не можна не відзначити, що система освіти у Фінляндії стабільно посідає провідні місця у світових рейтингах.

Та такі прогресивні рейтинги притаманні меншості держав, наприклад в інших країнах Європи (станом на 2020 рік), таких як: Німеччина, Великобританія, Австрія, Ісландія, кількість жінок у парламенті перевищує лише 30%. У Верховній раді України 20% жінок за гендерною збалансованістю парламенту Україну обійшли такі європейські країни, як Румунія (31%), Литва (24%), Чехія (22%), Молдова (24%), Чорногорія (29%), Польща (28%) [4].

Низька політична участь жінок є недоліком, якого демократичні держави намагаються позбутись. Досягненням гендерної рівності, активним залученням жінок у державні процеси.

Звичайно, відстороненість жінок від політики має багато причин, які впливають на низьку політичну активність. До них належать: економічний чинник (заклопотаність проблемами виживання в обставинах, які створили чоловіки), культурно-психологічні чинники (жінки чутливі до вимог суспільних норм і настанов, вони більше зважають на традицію, є поступливішими тощо) та організаційні чинники (ще недостатньо є механізмів для спрямування ініціативи й енергії жінок у суспільне русло) [5, с. 29-30]. Стереотипне мислення і неготовність суспільства сприймати жінок на «чоловічих посадах» також є вагомими причинами. Напевно громадяни не до

кінця впевнені, що жінки здатні належно виконувати поставлені завдання. Та як доводить вищевказані свідчення, це не так.

Одним із вагомих аргументів на користь функціонування жінок у політиці є те, що їх дефіцит у цій сфері є як формально так і фактично дефіцитом демократії, жінки як соціальна група мають інший досвід та інтереси ніж чоловіки [6, с.51]. На сучасному етапі політичного життя досягнення рівності між чоловіком і жінкою є не лише важливим складником демократії, елементарною соціальною справедливістю, а й важливим складником наближення суспільства до сталого розвитку – рівного доступу до ресурсів, організації суспільних відносин на принципі рівності, рівноправного розподілу нац. багатств [7, с.69]. Важливість залучення жінок і суспільно-політичну сферу дасть можливість піднімати та враховувати потреби різних верств населення – як жінок так і чоловіків.

У публічному просторі становище жінки можна розглянути дещо інакше. Якщо взяти за приклад країни, у яких чоловік посідає посаду президента, то роль його жінки зводиться до «першої леді». Та помилкою буде вважати, що жінка посідає другорядну позицію, вона також активно бере участь у політичному житті, також бореться за легітимізацію зі сторони громадян. Можна розглянути образ Олени Зеленської у сучасних реаліях України, вона демонструє образ сильної та вольової політикині. Її визнав світ та громадяни України нарівні з її чоловіком.

Беручи до уваги відомих дружин українських лідерів, не можна не згадати Катерину Ющенко, яка посідала такі посади, як: заступниця голови Офісу громадських зв'язків Білого Дому, економістом у Конгресі США з питань економіки, також працювала у секретаріаті Міністерства фінансів США. На цих посадах жінка працювала до одруження з Віктором Ющенко. Після вона почала займатись благодійною діяльністю.

Отже, можна зробити висновок, що суспільство сприймає жінок з нетиповими «чоловічими» рисами і готове бачити їх наближеними до влади, готове сприймати та політичних посадах, що так би мовити в жіночих інтересах, наприклад соціальна сфера чи сфера освіти, та все ще не готове визнати жінку політичним лідером.

Відомою є теза, що «за спиною кожного великого чоловіка стоїть жінка» та сучасні жінки не будуть стояти за спинами чоловіків, сучасні жінки хочуть стояти поруч із чоловіками.

Список використаних джерел та літератури:

1. Європейська правда. *В ЄС розповіли, скільки жінок займають посади у найвищих органах влади.* URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2021/03/7/7120621/#comments>
2. World Happiness Report. *Happiest Countries Prove Resilient Despite Overlapping Crises.* URL: <https://worldhappiness.report/news/happiest-countries-prove-resilient-despite-overlapping-crises/>

3. Плотян С. Законодавче забезпечення участі жінок у процесі прийняття рішень: європейський досвід для України. Київ : Аттіка, 2006. С. 90-105

4. Слово і діло. *Скільки депутатів-жінок у парламентах світу*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/02/12/infografika/polityka/skilky-deputativ-zhinok-parlamentax-svitu>

5. Політична опозиція: теорія та історія, світовий досвід та українська практика: матеріали наук.-практ. конф. / Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. Київ : Навч.- метод. каб. вищ. освіти М-ва освіти України, 1996. 236 с.

6. Rogg E. State mechanisms of women's political empowerment in Norway. Жінки в політиці: міжнародний досвід для України : за матеріалами міжнар. наук. семінару (НАУКМА, Київ, 7 жовт. 2005 р.) / [за заг. ред. Я. Сверлюк, С. Оксамитної]. Київ : Аттіка, 2006. С. 50-57.

7. Кобелянська Л. Стратегія врахування гендерних аспектів: підхід ООН. Жінки в політиці: міжнародний досвід для України : за матеріалами міжнар. наук. семінару (НАУКМА, Київ, 7 жовт. 2005 р.) / [за заг. ред. Я. Сверлюк, С. Оксамитної]. Київ: Аттіка, 2006. С. 66-71.

Кушнір Артур,
Студент ІstA1-M22 групи

Науковий керівник:
к. філос. н., доц. Сулятицька Т.В.

УДК 32(4+73+71):17.023.36

ІДЕОЛОГІЯ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ В ПОЛІТИЦІ СУЧАСНИХ ЗАХІДНИХ КРАЇН. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Досліджено один з важливіших векторів сучасної політики в розвинених країнах та вплив політики мультикультуралізму на суспільство, різні етнічні групи та розвиток держав.

Ключові слова: мультикультуралізм, суспільство, національна ідентичність, різноманіття, політика.

Вступ. Ідеологія мультикультуралізму стала помітною темою в політиці сучасних західних країн. Це підхід, який визнає та цінує різноманітність і прагне створити більш інклюзивне та толерантне суспільство, яке поважає права та культуру всіх своїх членів. Мультикультуралізм виник як відповідь на зростаючу різноманітність західних суспільств у результаті глобалізації та імміграції. Хоча його відзначали за сприяння соціальної гармонії та економічному зростанню, його також критикували за підрив національної ідентичності, соціальної рівності та демократичних цінностей.

Метою статті є з'ясування переваг та недоліків сучасного мультикультуралізму. Оскільки тема мультикультуралізму є досить актуальною в сучасних політичних дискусіях, а ідея культурного різноманіття стає все популярніше, особливо серед молодого населення розвинених країн,

потрібно зважити всі «за» і «проти», врахувавши які можна було би перейти до вирішення нагальних проблем.

Мультикультуралізм — це підхід, який визнає та поважає різноманіття різних культур, релігій і мов у суспільстві. Він визнає, що суспільства складаються з людей із різним походженням, досвідом та ідентичністю, і прагне створити середовище, в якому всі члени можуть процвітати та робити внесок у загальне благо. Метою мультикультуралізму є не просто терпимість до різноманіття, а й відзначення його та популяризація як джерела сили та збагачення суспільства [1].

Зростання мультикультуралізму можна простежити до зростання різноманітності західних суспільств за останні десятиліття. Глобалізація призвела до переміщення людей, товарів та ідей через національні кордони, створюючи більш взаємопов'язаний і взаємозалежний світ. Імміграція також відіграла значну роль у формуванні демографії західних суспільств, оскільки багато країн зазнають великого потоку мігрантів із різних куточків світу. Ці зміни кинули виклик традиційним уявленням про національну ідентичність і культурну однорідність і створили нові можливості для міжкультурного обміну та діалогу.

Однак зростання мультикультуралізму також стикається з критикою та опором. Дехто стверджує, що це підриває національну ідентичність і соціальну згуртованість, а також сприяє культурному та моральному релятивізму. Інші стверджують, що це призводить до фрагментації суспільства, коли різні групи живуть в окремих анклавах і мало взаємодіють одна з одною. Більше того, виклики, пов'язані з мультикультуралізмом, посилюються зростанням популістських і націоналістичних рухів у багатьох західних країнах, які прагнуть обмежити імміграцію та пропагують вузьке бачення національної ідентичності.

Переваги мультикультуралізму:

Однією з головних переваг мультикультуралізму є те, що він сприяє соціальній гармонії та сприяє почуттю спільності серед різноманітних груп. Коли люди з різним походженням і культурою живуть разом, вони мають можливість вчитися один у одного та розвивати спільне почуття приналежності. Це може допомогти зменшити соціальну напругу та сприяти більшому розумінню та повазі між різними групами.

Наприклад, Канаду часто називають успішним прикладом мультикультуралізму. Канада була піонером у просуванні мультикультуралізму та запровадила політику, яка заохочує іммігрантів зберігати свою культурну ідентичність, одночасно інтегруючись у канадське суспільство. Результатом стало дуже різноманітне та толерантне суспільство, яке цінує та поважає різні культурні традиції. Це допомогло створити сильне почуття національної ідентичності, а також сприяло соціальній гармонії та інтеграції [2].

Мультикультуралізм також сприяє більшому економічному зростанню та інноваціям. Коли суспільства відкриті до різноманітності, вони можуть спиратися на навички та знання людей із різним походженням, що може

привести до створення нових підприємств і розробки нових продуктів і послуг. Це може привести до більшого економічного процвітання та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку.

Наприклад, Сполучені Штати протягом тривалого часу були маяком мультикультуралізму і отримали велику користь від свого різноманітного населення. Економіка США є однією з найбільших і найінноваційніших у світі, частково тому, що вона спирається на навички та досвід людей із різних культур і походженням. Це допомогло створити високодинамічну та інноваційну економіку, яка десятиліттями сприяла зростанню та процвітанню Америки.

Ще одна перевага мультикультуралізму полягає в тому, що він може збагатити культурний ландшафт суспільства, сприяючи обміну ідеями та традиціями. Коли люди різних культур взаємодіють, вони мають можливість поділитися своїми звичаями, віруваннями та цінностями, що може привести до більшої оцінки культурного розмаїття. Це може допомогти зруйнувати стереотипи та сприяти кращому розумінню між різними групами [3].

Наприклад, Європейський Союз (ЄС) є дуже різноманітним і мультикультурним суспільством, яке є домом для багатьох різних культурних традицій. ЄС запровадив політику, яка заохочує культурний обмін і сприяє визнанню різних культурних традицій. Це допомогло створити дуже різноманітний і яскравий культурний ландшафт, який відзначають і цінують багато.

Недоліки мультикультуралізму:

Незважаючи на ці переваги, мультикультуралізм має і свої недоліки. Одна з основних критик мультикультуралізму полягає в тому, що він може привести до фрагментації суспільства та розмивання національної ідентичності. Деякі стверджують, що коли суспільства занадто відкриті до різноманітності, вони ризикують втратити почуття єдності та згуртованості. Це може привести до виникнення етнічних анклавів і розвитку паралельних суспільств, що може стати джерелом напруги та конфліктів.

Наприклад, деякі європейські країни намагалися інтегрувати велику кількість іммігрантів у свої суспільства, що призвело до появи етнічних анклавів і паралельних суспільств. Це породило соціальну напруженість і конфлікти, а також викликало занепокоєння щодо розмивання національної ідентичності та соціальної єдності [4].

Іншим недоліком мультикультуралізму є те, що він може створити соціальну нерівність і дискримінацію. Коли різні культури співіснують, існує потенціал культурних зіткнень і непорозумінь. Це може привести до маргіналізації певних груп, особливо тих, які вважаються «чужими» або «іншими». Це також може привести до увічнення стереотипів і зміцнення негативного ставлення до певних груп.

Наприклад, деякі західні країни намагаються вирішити проблеми дискримінації та нерівності, з якими стикаються меншини. Це можна побачити в нерівному ставленні до етнічних меншин у таких сферах, як освіта, житло та

працевлаштування, що може призвести до соціальної ізоляції та несприятливого становища [5].

Мультикультуралізм також може створювати проблеми для демократії, особливо в суспільствах, які глибоко розділені за культурними чи релігійними ознаками. У таких суспільствах існує потенціал для появи політики ідентичності, коли різні групи змагаються за владу та вплив. Це може призвести до появи популістських і націоналістичних рухів, які можуть становити загрозу демократичним цінностям та інститутам [6].

Наприклад, зростання ультраправих політичних партій в Європі в останні роки можна розглядати як відповідь на виклики, які створює мультикультуралізм. Ці партії часто просувають вузьке бачення національної ідентичності та пропагують за обмежувальну імміграційну політику, яка може становити загрозу демократичним цінностям та інститутам.

Висновок. Таким чином, ідеологія мультикультуралізму стала центральною темою в політиці сучасних західних країн. Мультикультуралізм – це підхід, який визнає та цінує різноманітність і прагне створити більш інклюзивне та толерантне суспільство, яке поважає права та культуру всіх своїх членів. Він виник як відповідь на зростаючу різноманітність західних суспільств у результаті глобалізації та імміграції. Хоча його відзначали за сприяння соціальній гармонії та економічному зростанню, його також критикували за підрив національної ідентичності, соціальної рівності та демократичних цінностей.

Мультикультуралізм — це підхід, який визнає та поважає різноманіття різних культур, релігій і мов у суспільстві. Він визнає, що суспільства складаються з людей із різним походженням, досвідом та ідентичністю, і прагне створити середовище, у якому всі члени можуть процвітати та робити внесок у загальне благо. Метою мультикультуралізму є не просто терпимість до різноманіття, а й відзначення його та популяризація як джерела сили та збагачення суспільства.

Однак зростання мультикультуралізму також стикається з критикою та опором. Дехто стверджує, що це підриває національну ідентичність і соціальну згуртованість, а також сприяє культурному та моральному релятивізму. Інші стверджують, що це призводить до фрагментації суспільства, коли різні групи живуть в окремих анклавах і мало взаємодіють одна з одною. Більше того, виклики, пов'язані з мультикультуралізмом, посилилися зростанням популістських і націоналістичних рухів у багатьох західних країнах, які прагнуть обмежити імміграцію та пропагують вузьке бачення національної ідентичності.

Щоб подолати виклики, пов'язані з мультикультуралізмом, політики повинні розробити політику, яка забезпечує баланс між відкритістю до різноманітності та потребою в соціальній згуртованості. Це передбачає сприяння міжкультурному діалогу, соціальній інтеграції та рівності, водночас вирішуючи проблеми тих, хто відчувається маргіналізованим або не входить до основного суспільства. Роблячи це, суспільства можуть пожинати переваги

мультикультуралізму, усуваючи його потенційні недоліки, і створювати більш інклюзивні та активні спільноти для всіх.

Список використаних джерел та літератури:

1. Волошенюк О. В. Переваги і недоліки політики мультикультуралізму [електронний ресурс] Forum Prava. 2019.
2. Гордієнко А. Стратегії мультикультурної політики у суспільно-політичному дискурсі [Електронний ресурс] Політичний менеджмент. 2012.
3. Вдовичин І. Я. «Політичні аспекти мультикультуралізму» [Електронний ресурс] Львівський національний університет імені Івана Франка. 2022.
4. Граціотова В. І. Проблеми запровадження мультикультуралізму в політичну практику країн ЄС та причини його к [Електронний ресурс] *Актуальні проблеми політики*. 2015.
5. Волошенюк О. В. Переваги і недоліки політики мультикультуралізму [Електронний ресурс] *Форум права*. 2019. № 3 (56). С. 6-12.
6. Korniyenko O. M. The crisis of multi-culturalism of a modern society: global aspects. [Електронний ресурс] Сумський національний аграрний університет.

Олійник Іван,
студент групи Istp1-B21

Науковий керівник:
к. філос. н., доцент Сулятицька Т.В.

УДК 316.7

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті схарактеризовано головні аспекти, що стосуються міжкультурної комунікації, її перспективи та майбутні виклики, з якими доведеться стикнутися країнам під час взаємодії.

Ключові слова: комунікація, виклики, культура, цінності, взаємодія, конфлікт, людина.

Міжкультурна комунікація виникає, коли особи з різних культур взаємодіють між собою. Це може статися на різних рівнях - в особистих взаєминах, бізнес-сфері, дипломатії тощо. Вона враховує передання інформації, ідей, цінностей та норм, а також розвиток взаєморозуміння і спільної дії.

Міжкультурна комунікація стикається з численними викликами, які виникають через різницю культурних контекстів. Наприклад, таким є мовний бар'єр. Він виникає, коли люди з різних культур використовують різні мови або мають різний рівень мовної компетенції. Це й не дивно, адже в

національних мовах, ми простежуємо низку моральних, культурних та етичних цінностей [1, с. 390]. Така різниця може створювати перешкоди в ефективному спілкуванні. Одна сторона може бути більш впевненою і володіти більшим словниковим запасом, тоді як інша, може мати обмежену мовну підготовку. Це може призводити до неправильного розуміння або незручностей у вираженні думок та ідей [1, с. 391].

Культурні стереотипи є ще одним викликом у міжкультурній комунікації. Стереотипи - це узагальнені уявлення, переконання або уявлення про певну групу людей на підставі їх культурної належності. Вони можуть виникати на основі недостатньої інформації, досвіду або масових медіа. Стереотипи нерідко ґрунтуються на загальних узагальненнях, які не враховують індивідуальні відмінності та варіації всередині культури. Вони можуть спотворити розуміння та створювати негативне враження про іншу культуру. Крім цього, вони можуть ґрунтуватися на помилкових або застарілих уявленнях. Це може призводити до неправильних припущень та неправдивих стверджень, що ускладнює спілкування та може спричинити образи або непорозуміння [3, с. 9].

Різниця в нормах і цінностях є серйозним викликом у міжкультурній комунікації. Кожна культура має свої унікальні норми, правила поведінки і цінності, які впливають на спосіб сприйняття світу, взаємодію і спілкування. У різних культурах можуть існувати різні пріоритети та цінності. Наприклад, деякі з них можуть більше цінувати індивідуальну свободу і самовираження, тоді як інші культури можуть ставити більший акцент на колективізм та групові цінності. Це може впливати на спосіб спілкування, прийняття рішень та взаємодію [2, с. 164].

Спосіб вираження емоцій може відрізнятись в різних культурах. Наприклад, деякі з них можуть вважати показ емоцій, таких як гнів або сум, неприйнятними або нещасливими, тоді як інші культури можуть показувати їх відкрито. Це може призводити до непорозумінь та неправильного сприйняття емоцій. Різні культури можуть мати різні уявлення про владу, авторитет та ієрархію. Деякі з них можуть ставити більший акцент на повагу до старших та авторитетів, тоді як інші культури можуть підкреслювати більш рівноправний підхід. Це може впливати на стиль комунікації та взаємодію в різних ситуаціях [3, с. 10].

Відношення до часу: різні культури мають різне ставлення до часу та його управління. Наприклад, деякі культури можуть більше акцентувати на точності та пунктуальності, тоді як інші можуть бути менш строгими. Це може впливати на організацію зустрічей, планування та спілкування в межах різних культур. Для ефективної міжкультурної комунікації важливо бути відкритим і толерантним. Розуміння різниць у нормах і цінностях може сприяти побудові міцних взаємин та сприяти успішному співробітництву [4, с. 54].

Невербальна комунікація є важливим викликом у міжкультурній комунікації, оскільки способи вираження та сприйняття невербальних сигналів можуть значно відрізнятись в різних культурах. Отже, інтерпретація невербальних знаків може викликати непорозуміння та конфлікти. Ось

декілька аспектів, які необхідно враховувати в міжкультурній невербальній комунікації: вирази обличчя, міміка та жести можуть мати різне значення. Наприклад, один жест може викликати позитивну реакцію в одній культурі, але бути неприйнятним або образливим в іншій. Важливо бути обережним і уникати узагальнень під час сприйняття та використання невербальних знаків [4, с. 55].

Концепція просторової дистанції варіюється в різних культурах. Деякі культури можуть бути більш прив'язаними до особистого простору та вимагати більшу відстань між співрозмовниками, тоді як інші можуть бути більш близькими та фізично контактними. Неврахування цієї різниці може спричинити дискомфорт або незручність. Тон голосу, гучність та ритм мовлення можуть мати різне значення в різних культурах. Наприклад, деякі з них можуть бути більш експресивними та гучними в мовленні, тоді як інші можуть бути більш стриманими. Розуміння та адаптація до цих різниць допомагають забезпечити ефективну комунікацію [6, с. 203].

Проте, варто підкреслити й те, що міжкультурна комунікація має значний потенціал у сучасному світі та відкриває багато перспектив для розвитку особистості, бізнесу і міжнародних відносин. Розширення світогляду є однією з ключових перспектив міжкультурної комунікації. Вона відкриває нам можливість поглиблено вивчати та розуміти інші культури, їхні цінності, традиції та способи життя. Міжкультурна комунікація навчає нас того, що існує багато шляхів істини та розуміння. Вона допомагає нам уникати етноцентризму, тобто оцінки інших культур за власними мірками. Ми навчаємося приймати культурну різноманітність та розуміти, що кожна культура має свої особливості, які варто вивчати та поважати.

Міжкультурна комунікація допомагає нам краще розуміти інших людей, їхні мотивації, погляди та дії. Вона розкриває нам широкий спектр поглядів і підходів до життя, що сприяє розширенню нашого світогляду. Ми навчаємося приймати різні перспективи та шукати спільні точки зору. Взаємодія з різними культурами стимулює нашу творчість і сприяє виникненню нових ідей та інновацій. Комбінування різних культурних впливів може привести до винайдення нових підходів, рішень та продуктів. Розширений світогляд надає нам більшу гнучкість та творчість у вирішенні проблем [5, с. 36].

Покращення міжнародного співробітництва є однією з основних перспектив міжкультурної комунікації. Вона сприяє побудові довіри, зниженню конфліктів та досягненню спільних цілей між різними культурами. Міжкультурна комунікація допомагає створити взаєморозуміння та повагу. Коли люди вивчають та розуміють особливості культур інших народів, вони стають більш відкритими до інших поглядів та переконань. Це сприяє зближенню та спільним інтересам. Міжнародний бізнес стає все більш важливим у глобальному світі. Міжкультурна комунікація відіграє важливу роль у побудові успішних бізнес-відносин з партнерами з різних країн. Вона допомагає уникнути непорозумінь, забезпечує ефективну комунікацію та сприяє взаємовигідним угодам. Міжнародне співробітництво в міжкультурній комунікації сприяє культурному обміну та навчанню. Люди можуть навчатися

від інших, брати на себе нові ідеї, практики та перспективи. Це збагачує їхні знання та навички, сприяє розвитку особистості та відкритості до різноманітності [1, с. 392].

Інновації та творчість є важливими перспективами міжкультурної комунікації. Зустріч різних культурних поглядів та ідей стимулює творчий процес й сприяє розробленню нових інновацій. Взаємодія з представниками інших культур надає можливість поєднувати різні підходи та ідеї. Це сприяє виникненню нових способів вирішення проблем та розробці нових продуктів і послуг. Здатність бачити речі з різних культурних перспектив розширює горизонти та стимулює творчий процес. Різні культури мають унікальні традиції, мистецтво, літературу, які можуть стати джерелом інспірації для інновацій. Приклади використання елементів інших культур у дизайні, моді, музиці та інших галузях свідчать про вплив міжкультурної комунікації на творчість та розробку нових ідей. Міжкультурна комунікація вимагає аналізу та розуміння різних культурних контекстів. Це сприяє розвитку критичного мислення, здатності розглядати різні точки зору та оцінювати їх на основі об'єктивних критеріїв. Критичне мислення є важливою складовою творчого процесу та стимулює пошук новаторських рішень [5, с. 37].

Отже, міжкультурна комунікація є важливим аспектом сучасного світу, оскільки сприяє взаєморозумінню, співробітництву та розвитку. Проте, вона також стикається з численними викликами. Мовний бар'єр, культурні стереотипи, різні норми та цінності, невербальна комунікація - це лише кілька з них. Проте через подолання цих викликів міжкультурна комунікація відкриває безліч перспектив, які можуть допомогти цілому людству.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кулакова О. М. Міжкультурна комунікація як спосіб спілкування : збірка наукових праць / Криворізький держ. пед. ун-т. Кривий Ріг : 2005. Вип. 6. С. 390-392.
2. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ : ЦУЛ, 2012. 288 с.
3. Осипов П. І. Про деякі аспекти міжкультурної комунікації / Психологопедагогічні та лінгвістичні аспекти викладання мовознавчих дисциплін у вищій та середній школі : матеріали наук. конф. Миколаїв : МФ НаУКМА, 1998. С 910.
4. Пода Т. А. Етико-філософський вимір міжнародних відносин глобалізованого світу / Вісник нац. авіац. ун-ту. Вип. 2. Київ : НАУ, 2015. С. 54-55.
5. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги : пер. з англ. О. Коваленка. Київ : Основи, 1994. Т.1. 444 с.
6. Слющинський Б. В. Міжкультурна комунікація в українському Приазов'ї. Київ : Аквілон-Плюс, 2008. 496 с.

Плахтій Олексій,
студент групи Istp2-B22
Науковий керівник:
к. філос. н., доцент Сулятицька Т.В.

УДК 874.55

СВІТОГЛЯД СХІДНИХ СЛОВ'ЯН У ПЕРІОД РОЗКЛАДУ РОДОПЛЕМІННОГО ЛАДУ

Висвітлено особливості формування світосприйняття східних слов'ян як структурованої, світоглядної системи, у якій закладаються принципи трепетного ставлення до людського життя, до всього довкілля, де людина повинна прагнути до співіснування, співжиття з усім створеним живим і неживим.

Ключові слова: світосприйняття східних слов'ян, слова-коди, замовляння, збереження життя.

На неосяжних просторах Східної Європи, що простяглися від західних схилів Карпат до басейну Дону та від південного узбережжя Балтійського моря до північного узбережжя Чорного, з найдавніших часів осідали східнослов'янські племена – давні предки українського, російського та білоруського народів.

Економічну основу суспільного життя на той час становила спільна родова власність на засоби та знаряддя виробництва. Основною господарсько-економічною одиницею був рід, що складався з великих сімей, пов'язаних між собою кровно-родинними зв'язками. Декілька родів, у свою чергу, утворювали селища, або громади, що мали вже не лише кровно-родинні зв'язки, але й економічні, тобто спільно володіли землею, луками, лісовими угіддями та озерами. Одночасно з родовою власністю існувала ще й індивідуальна власність, власність на знаряддя праці та на речі особистого вжитку. У вирішенні всіх справ родової організації найголовнішим і непорушним авторитетом був звичай батьків і дідів. Спільні справи ближчих між собою родових общин вирішувала рада старійшин, яка ніким не обиралася і не призначалася, а утворювалася сама по собі з найстарших та найдосвідченіших представників родів.

Плем'я складалося з родів, зв'язаних між собою спільною територією та культурою, спільним походженням від якогось одного прадідівського роду, спільним звичаями й інтересами в захисті від нападів інших племен. На чолі племені стояв військовий ватажок, що обирався радою родових старійшин із найдосвідченіших воїнів [2].

Знаряддя праці і захисту від ворогів, яким користувалися давні слов'янські племена на вищій стадії родоплемінного суспільного життя, свідчать про їх культурний розвиток. Уже на тодішньому історичному ступені свого розвитку слов'яни були обізнані з основними видами механічної обробки знарядь праці. Набуті емпіричним досвідом практичні знання

передавалися з покоління в покоління через наочне переймання в процесі самої праці.

Свій чуттєвий досвід, як і всі явища природи, тогочасні люди не вміли ані добре аналізувати розумом, ані контролювати чи перевіряти практично, оскільки сама практика була ще надто примітивною та обмеженою, а логіка мислення – дуже простою. Їх судження не виходили за межі характеристик зовнішніх, розрізнено сприйманих, одиничних прикмет речей, зв'язки яких не пояснювалися зовсім. Саме це невідоме й становило ґрунт для фантастичної творчості людей первісного суспільства.

Духовна творчість східнослов'янських племен, як і будь-якого іншого народу, з самого початку була спрямована на освоєння явищ природи і являла собою першу незрілу спробу ще слабого людського розуму збагнути зовнішній світ. У багатій скарбниці міфології під покровом наївно-дитячої фантазії можемо віднайти перші зародки космологічних уявлень, які передавалися із покоління в покоління, змінювалися і доповнювалися новим матеріалом. Уся різноманітна міфологічна творчість народів яскраво відобразила боротьбу немічної людини з незрозумілими їй стихійними силами природи. На тому ступені духовного розвитку людей характерною рисою їх мислення був антропоморфізм, тобто перенесення людських фізичних і моральних властивостей на предмети і явища природи. Антропоморфічні уявлення у різних племен відрізнялися лише зовнішніми ознаками, залежними від місцевих умов життя і побуту [1]. Однак усі ці уявлення відображали відношення людей до природи. Сонце, земля, вода розглядаються як життєдайні сили, а вся природа – як джерело життя.

Відображаючи фантастичне розуміння явищ зовнішнього світу, первісна ідеологія виражала, однак не пасивне ставлення людей до природи, а їх боротьбу, яка була головним змістом більшості міфологічних творів, де гіпербалізованим силам природи протиставлявся міфічний герой, наділений фантастично перебільшеними якостями. У своїй основі первісна міфологія була наївно-натуралістичною.

Мова з самого початку існування була знаряддям виробничих зв'язків і духовного розвитку людей. З її появою виникла й поезія. У мові конденсувалися виробничі і життєві досвіди людей, відбилися їх почуття і помисли. Про її велике значення у розвитку людського суспільства свідчить хоча б те, що вже в найдавніші часи їй надавали магічної сили впливу не тільки на людей, але й на предмети природи.

Життя і праця і людей супроводжувалися найрізноманітнішими обрядами і церемоніями, від яких ніхто не міг відступитися, ані порушити їх. Виникнення весняних, літніх та зимових свят та різних обрядів, пов'язаних із народженням, одруженням, похованням тощо, не було продуктом релігійного почуття. Свята і обряди не мали в собі ніякого релігійного сенсу.

Первісним проявом релігійного мислення в слов'ян так само, як і в інших народів, була фетишизація сил і явищ природи, у зв'язку з чим зародилася віра

в існування добрих і злих духів як джерела добра і зла [2]. З появою думки про можливість здобути ласку духів добра і відвернути гнів злих духів, виникли і всякі моління, чарування і заклинання. Таким чином, релігійна свідомість ще на початку свого зародження почала обертатися між двома полярно протилежними поняттями – добром і злом. З роздвоєнням релігійної свідомості виникло ілюзорне бажання знайти собі покровителя, – бо на тому ступеню розвитку людину на кожному кроці підстерігала небезпека і постійним супутником її життя було почуття страху перед силами природи, яке і стало вихідною точкою релігійного мислення та релігійної творчості. А оскільки тогочасна людина не могла пояснити реального явища навколишнього світу, то, цілком природно, що в її свідомості виникла уява про існування якоїсь міфічної істоти, якій вона стала поклонятися та почала її шанувати як свого покровителя.

Формою релігійних вірувань у слов'ян родоплемінного суспільства був пантеїзм – специфічна форма відображення тогочасного нерозвиненого суспільного ладу, патріархальної замкнутості політичного і культурного життя. Допоки племена проживали кожне окремо, то в них ще не було жодного уявлення про єдиного бога, творення світу [1]. Кожне плем'я шанувало ті божества, у яких воно уособлювало своїх покровителів, а отже, кожне плем'я створювало своїх богів по образу свого життя.

«Гусятинський літопис» [3] називає такі дохристиянські божества східних слов'ян:

Перун – бог грому і блискавки;

Волос – бог тварин;

Подвізд – бог світла;

Ладо – бог весілля і добробуту;

Купало – Бог достатку.

Крім божеств, наші предки вірили в існування лиходійних сил – лісовиків, болотяників, водяників, вовкулаків, відьом тощо.

У X ст., коли родоплемінний лад остаточно занепав, у східних слов'ян розпочався перехід від пантеїзму до монотеїзму.

Мораль і право як специфічні форми суспільної свідомості на нижчому ступені родоплемінного суспільства не виділялися із загальних уявлень про життя людей. Моральні та правові норми поведінки людей, які склалися, ще не були виражені в специфічних поняттях (тобто, не були чітко сформульовані). Але це не означає, що на той час не існувало жодних моральних і правових відносин між людьми.

Почуття обов'язку індивіда по відношенню до колективу, власне, і є тією першою основою, на яку спиралися моральні стосунки людей.

Уже на перших ступенях свого суспільного життя люди усвідомлювали, що вони на відміну від тварин, не можуть жити один без одного, без гурту [3]. Це усвідомлення було наслідком праці, в процесі якої почуття колективізму, громадськості у людей розвивалося значно гостріше. Воно було не проявом

біологічної прив'язаності, а набутиим соціальним почуттям, невід'ємним супутником усього життя людини і, тому виявлялося не епізодично, а повсякчасно. Щоб не стати здобиччю хижих звірів або вистояти перед незрозумілими їм могутніми силами природи, первісні люди вимушені були жити громадами і спільно працювати.

У родоплемінному суспільстві, де не було поділу на класи привілейованих і принижених, де всі вели однаковий спосіб життя і користувалися тими ж самими вигодами, однаково проживали усі негаразди, індивід не протистояв колективу.

Велику роль відігравала сила громадської думки. Найважливішим критерієм усіх вчинків людей і моральними їх законами був віками вироблений звичай, заповіт предків, авторитет якого ніхто не смів порушити [4]. Ніхто не наважувався знехтувати ці звичаї і виступити проти колективу, бо ніхто не мав інших інтересів окрім інтересів свого колективу (роду, племені), до якого він належав.

Найхарактернішою особливістю звичаїв східних слов'ян в епоху родоплемінного суспільства була рівність. У них навіть існував звичай полонених не обертати на своїх рабів, а через деякий час після їх захоплення, відправляти од своїх.

Список використаних джерел та літератури:

1. Слов'янський світ. Ілюстрований словник-довідник міфологічних уявлень, вірувань, обрядів, легенд та їхніх відлунь у фольклорі і пізніших звичаях українців, братів-слов'ян та інших народів / [упоряд. О.А. Кононенко]. Київ : Асоціація ділового співробітництва «Український міжнародний культурний центр», 2008. 783 с.
2. Козлов М.М. Язичницький світогляд східних слов'ян: структура, еволюція, трансформація. Севастополь: Видавець Кручинін Л.Ю., 2009. 280 с.
3. Культурологія. Українська та зарубіжна культура [Текст] : навчальний посібник / За ред. М. М. Заковича. 3-тє вид., стер. Київ : Знання, 2007. 567 с.
4. Калашніков В. Дохристиянські вірування давніх слов'ян. Історія релігій в Україні : праці XII Міжнар. наук. конф., Львів, 20- 24 травня 2002 р. Львів : Логос, 2002. Кн. 1. С. 8-12.

Хоміч Богдан,
студент групи IstA1-M22
Науковий керівник:
к. ф. н., доцент Т. В. Сулятицька

УДК 17.023.36(52)

ЯВИЩЕ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ У СУЧАСНІЙ ЯПОНІЇ

У статті подано теоретичний виклад, що стосується перебігу мультикультурних процесів на території Японії, ставлення до політики мультикультуралізму з боку японського суспільства. Розглянуто основні тенденції та дослідники, що займалися вивченням мультикультуралізму в Японії. Проілюстровано важливість освітнього компоненту в контексті ефективного включення Японії в мультикультурне середовище. Автор робить акцент на перспективах у покращенні умов мультикультурного існування суспільства Японії.

***Ключові слова:** імміграція, *tabunka shugi*, *tabunka kyosei shakai*, глобальний дзіндзай, японський націоналізм.*

Термін «мультикультуралізм» почав активно застосовуватися у політичних дискусіях 1960-70-х рр. Зазвичай його розглядається у контексті захисту культурного плюралізму та різноманітності унікальних особливостей культурних груп і національних меншин. Мультикультуралізм асоціюється з відходом від монокультурної національної держави, політикою ідентичності, тобто політичним рухом, зосередженим на визнанні прав меншин і культурних відмінностей.

Питання явища мультикультуралізму в Японії не є достатньо добре висвітленим у науковій літературі. Незважаючи на невелику кількість напрацювань з даної теми, потрібно відзначити, що дослідників в основному цікавить вплив зарубіжної культури на Японію та механізми взаємодії між різними культурами всередині країни. Питанням мігрантів, їх взаємодії з японськими громадянами, соціальними та культурними наслідками імміграції займалися Даррелл Уільям Девіс [4], Вільям Бредлі [1], Такаюкі Цуда [10]. Вплив західної європейської та американської культури на національну ідентичність й культурну спадщину японців досліджували Наокі Сакаї [9], Дженніфер Робертсон [8], Крістоф Брюман [2], Джуліан Чапл [3], тощо.

Протягом свого історичного розвитку Японія довгий час залишалася гомогенною та ізольованою країною. У кінці 1980-х рр. стан справ змінився, держава опинилася на роздоріжжі становлення мультикультурного суспільства. Значна трудова міграція до Японії виявила повну неадекватність національних законів і державних послуг для задоволення потреб все більшої кількості національних меншин і їхніх сімей. Також це принесло японським громадянам усвідомлення необхідності забезпечення прав людини, яке необхідне для розробки універсальних стандартів, потрібних для побудови

мультикультурного суспільства. Почали набувати поширення гасла: «toyo no dotoku, seiyo no gakugei» (східна етика, західна наука), «wakon yosai» (західне навчання, японський дух), «dastua nyuo» (Покинь Азію, приєднайся до Заходу)[3, с. 213].

У Японії ввійшли у вжиток два основних терміни: 1) «tabunka shugi» (мультикультуралізм); 2) «tabunka kyosei shakai» (мультикультурне існування суспільства) [1, с. 29]. Можна сказати, що, так зване, tabunka kyosei shakai розпочалося у 1990-х рр., оскільки загальна кількість іноземних жителів країни перевищила один мільйон. Найбільшу частку серед національних меншин становлять китайці та корейці. Варто зазначити, що до середини 1990-х рр. кількість японців корейської національності перевищувала кількість японців китайської національності. Проте після закінчення війни вона впала до менш ніж половини загальної кількості іноземного населення та продовжувала знижуватися з кожним роком. Це пояснюється безперервним темпом натуралізації корейських резидентів після зміни японського законодавства та збільшенням кількості нових іммігрантів з Китаю та інших країн [6, с. 24]. Але все рівно загальна кількість іноземних резидентів залишається дуже низькою, не більше 2% від всієї кількості населення.

Проте мультикультуралізму сприяють лише до того моменту, поки він не починає ставити під загрозу монолітну концепцію японського націоналізму. Прийняття мультикультуралізму дозволяє Японії виглядати в очах інших цивілізованих країн, як ліберальна велична держава, що здатна терпіти людей різних національних і релігійних груп на своїй території, доки вони залишаються у відведеному для них просторі. Якщо мультикультуралізм зробити корисним та перетворити його на товар для споживання японцями, то це повністю вітається; проте якщо він стає джерелом виклику жорсткій японській моделі суспільства та його традиційній ідеології гомогенності, тоді мультикультуралізм починає нівелюватися посиленням концепцій японської унікальності [7].

Концептуалізація Японії як суспільства, яке спирається на освіту, як найважливішу форму культурного внеску, все ще демонструє певне відчуття анахронізму у культурній сфері. Для ширшого розуміння мультикультурних процесів усередині країни та обережного відходу від замкненості Японії потрібно наголосити на дефініції поняття «глобального дзіндзай» [3, с. 215]. Щоб зрозуміти, що означає термін «глобальний дзіндзай» у загальних рисах, потрібно звернути увагу на сучасний стан справ у японському суспільстві. «Глобальний дзіндзай» народжується з потреб реагувати на зовнішнє середовище. У цьому конкретному випадку акцент робиться на двох основних мотиваціях – бажанні збільшити політичну присутність Японії та зміцнити її економічні позиції на світовій арені в умовах зростаючої, диверсифікованої конкуренції.

У результаті “глобальний дзіндзай” спрямований на те, щоб суспільство стало більш орієнтованим на цивілізований світ за межами Японії та, зокрема, на англійську мову [3, с. 224-225]. Зрештою ефективний економічний і внутрішній розвиток вимагають активної широкої взаємодії на

міжнародному рівні. Концепція “глобального дзіндзая” набирає обертів, набуває популярності також і у сфері освіти. Проте на сьогодні важко спрогнозувати: чи стане “глобальний дзіндзай” каталізатором до змін у консервативному японському суспільстві, чи просто виявиться звичайнісінькою показово-популістською риторикою, зібраної з сучасних популярних лозунгів та ідей. Це питання є доволі спірним і контрверсійним, особливо з погляду на довгострокові перспективи. Проте, не зважаючи на всі намагання японських експертів і лідерів освітньої політики, уся ця полеміка стосовно “глобального дзіндзая” навряд чи призведе до будь-яких фундаментальних змін у Японії.

Отже, розглянувши основні тенденції щодо явища мультикультуралізму в японському суспільстві, чи можемо ми говорити про оптимізм по відношенню до мультикультурних трансформацій у Японії? Зрозуміло, це залежить від того, наскільки мультикультуралізм може бути виведений з обмежень його ідеалістичного ліберального використання та зведення до толерантності щодо культурної, національної та ідеологічної різноманітності. Безперечно, толерантність може багато чого запропонувати нам, проте вона мало допомагає у вирішенні проблем взаємопорозуміння та співпраці, які є необхідними в громадах багатьох місць Японії [5, с. 59]. Для покращення умов для “tabunka kyosei shakai” потрібно:

- приділяти більше уваги до системи освіти. Важливо розширити програми освіти щодо культурного розмаїття та міжкультурного розуміння в школах та університетах. Такі програми можуть сприяти усвідомленню та прийняттю різних культур і традицій.

- прийняття низки антидискримінаційних законів. Уряд Японії може прийняти законодавчі акти, які гарантують рівні права та захист всім громадянам, незалежно від їх етнічного походження. Це може включати антидискримінаційні закони та політику м'якої інтеграції мігрантів у японське суспільство.

- заохочення культурного обміну. Популяризація культурного обміну та взаємодії між різними етнічними групами може сприяти зростанню розуміння та толерантності. Організація фестивалів, виставок, культурних заходів та спільних проектів можуть залучити японців і мігрантів до спільних дійств та сприяти побудові міжкультурного діалогу.

Таким чином, не можна дати остаточну відповідь на питання: чи Японія йде вперед до мультикультурного світу, чи веде власну подвійну гру. Загалом, перспективи мультикультуралізму в Японії вимагають уваги та системних зусиль. Зростаюча міграція, зміна демографічної структури та глобалізація викликають необхідність адаптації Японії до мультикультурного середовища. Прогрес у напрямку мультикультурного розвитку залежить від демографічних, економічних, політичних та соціокультурних чинників, а ключовими факторами у розвитку будуть: освіта, свідомість громадськості, політична воля, культурний обмін, залучення громадськості та підтримка культурних осередків.

Список використаних джерел та літератури:

1. Bradley W. S. Multicultural Coexistence in Japan: Follower, Innovator, or Reluctant Late Adopter? Multiculturalism and Conflict Reconciliation in the Asia-Pacific. Basingstoke: Springer Nature. 2014. P. 21-43
2. Brumann C. *Making Japanese Heritage*. London: Routledge, 2010. 226 p.
3. Chapple J. «Global Jinzai», Japanese Higher Education, and the Path to Multiculturalism: Imperative, Imposter, or Immature? Multiculturalism and Conflict Reconciliation in the Asia-Pacific. Basingstoke: Springer Nature. 2014. P. 213-228
4. Davis D. W. *Picturing Japaneseness: Monumental Style, National Identity, Japanese Film*. New York: Columbia University Press, 1996. 352 p.
5. Honda T. A Critical Analysis of Multiculturalism and Deviant Identities: Untold Stories of Japanese Americans without Nations Multiculturalism and Conflict Reconciliation in the Asia-Pacific. Basingstoke: Springer Nature. 2014. P. 44-61
6. Liu-Farrer G. *Labor Migration from China to Japan: International Students, Transnational Migrants*. London: Routledge, 2013. 216 p.
7. Munia R. The Limits Of Multiculturalism In Japan: In Defense Of Interculturalism And Nomadic Assemblage. Ponto Urbe. 2015. No. 16. URL: <http://journals.openedition.org/pontourbe/2729>
8. Robertson J. *Robo sapiens japonicus: Robots, Gender, Family, and the Japanese Nation*. California: University of California Press, 2018. 280 p.
9. Sakai N. *The End of Pax Americana: The Loss of Empire and Hikikomori Nationalism*. Durham: Duke University Press, 2022. 362 p.
10. Tsuda T. *Local Citizenship in Recent Countries of Immigration: Japan in Comparative Perspective*. Lanham: Lexington books, 2006. 306 p.

Чукань Юлія,

студентка Р1-В19 групи

Науковий керівник:

к. політ. н., доц. Віннічук О.В.

УДК 004.773.6:316]:355.48(470:477)"2014/..."

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

У статті розглянуто роль соціальних мереж у російсько-українській війні. Проаналізовано вплив соціальних мереж на дискусії та настрої громадян обох країн, використання соціальних мереж для пропаганди та дезінформації, а також вплив соціальних мереж на дії військових та політичних лідерів. Досліджено роль соціальних мереж у російсько-українській війні з різних сторін, вказано на негативні наслідки використання соціальних мереж для пропаганди та дезінформації, а також на позитивний вплив

соціальних мереж на підтримку міжнародної співпраці та координації дій учасників протестів.

Ключові слова: російсько-українська війна, повномасштабне вторгнення, соціальні мережі, інформаційна війна.

На сьогодні, особливо в умовах війни, значного поширення набувають соціальні мережі, які є популярним засобом комунікації громадськості. Через соціальні мережі утворюється зв'язок між об'єктами незалежно від місця їхнього розташування, віку, професій та інших чинників. За допомогою мережі відбувається обмін інформацією, аудіо чи відеоматеріалами.

Сучасні процеси глобалізації суспільства сформували єдиний світовий інформаційний простір, куди постійно надходить нова інформація, потік даних, що змінюється, зберігається, надсилається тощо. Зауважимо, що у світі відбувається постійне перенасичення суспільством інформації, цей процес посідає важливе місце в житті людей, адже інформаційний простір виражається в усіх галузях існування суспільства з навколишнім світом і є основою для утворення єдиної картини.

Російська агресія проти України виражається не тільки на полі битви, а й через інформаційну війну, яка є певним способом військової інформаційної та психологічної протидії, яка здатна впливати на морально-психологічний стан і маніпулювати суспільством для досягнення запланованих цілей.

Через соціальні мережі реалізується інформаційна війна, що розпочинається із нав'язливих думок, що проникають у свідомість індивіда, які поступово витісняють власні, та спонукають до сприйняття нової недостовірної, брехливої інформації як реальної. Мета ворогів в інформаційному просторі зумовлює такі чинники:

- транслявання даних за допомогою різних інформаційних чи телекомунікаційних засобів, які здатні впливати на зміну свідомості;
- зниження самоідентифікації особистості, що з часом призводить до втрати унікальності;
- зміна цінностей та пріоритетів;
- позбавлення у противника можливості ведення тактичних і стратегічних цілей [1].

На нашу думку, подання та отримання інформації через соціальні мережі читачам росії та України не зовсім рівні, адже населення російської федерації (РФ) постійно споживає інформацію з федеральних каналів, які контролює держава, порівняно з українськими ЗМІ, де канали належать переважно олігархам, тому довіра до інформування у нашій країні нижча, ніж у росії. Проблема цього полягає у тому, що соціальні мережі зацікавлені в поданні інформації суб'єктивно, таким чином, збираються дані, які висвітлюють конкретну думку, замість аналізу двох сторін.

Постійне споживання інформації за 9 років російсько-української війни стало для українців щоденною справою, оскільки соціальні мережі задовільняють цю потребу, дізнаючись інформацію з різних джерела, зокрема: *Telegram канали, Twitter, YouTube, Facebook та ін.* Окрім того, влада збільшує

кількість офіційних каналів комунікації у різних соціальних мережах. Через це народ може отримувати перевірену інформацію від представників влади.

Від початку повномасштабного вторгнення українці **використовують соціальні мережі як джерело інформації: 66% обирають Telegram, 61% – YouTube, ще 58% – Facebook [5].**

Зазначимо, що мета сучасних соціальних мереж у період війни полягає в маніпулюванні, створенні хаосу в державні чи кризи. За таких умов маніпулятор може встановлювати контроль над певними індивідами і спонукати до зміни державних діячів і посадовців.

Соціальні мережі стають посередником між державою та суспільством і мають вплив на їхній зв'язок, де точкою цього зв'язку будуть офіційні сторінки органів влади в мережі. Таким чином, виникає відчуття зближення влади з народом у результаті якого виникає взаємодія. Проте варто пам'ятати, що такі соціальні мережі створено не для інформатизації суспільства, а з метою впливу на думки та погляди користувачів [2, с. 238].

Ще з початку збройної агресії росія розпочала проти України гібридну війну, яка базується також на інформаційній, коли застосовується контроль масової свідомості. Цей метод є одним із найбільш поширених маніпуляційних технологій ще з часів СРСР. Таким чином противник створює фейкові новини, транслуючи їх у соціальних мережах.

У кіберпросторі виникло багато соціальних мереж і блогів, які пропагують свої цілі для максимального захоплення цільової аудиторії та поширення даних, їх називають «боти» або «тролі». Через соціальні мережі ворог здійснює вплив на свідомість і підсвідомість проти українського населення, це виражається через дезінформацію та пропаганду, зміну громадської думки, психологічний тиск, створення та розповсюдження пліток тощо [4, с. 14].

Ми вважаємо, що ведення інформаційної війни в соціальних мережах негативно впливає на нашу державу, це сприяє збільшенню еміграції населення, втрати частин цілісної території (тимчасово окуповані області та Автономна Республіка Крим), занепаду економіки та промисловості.

Соціальні мережі, зокрема онлайніві групи, виникли по всій Україні, там можна робити все: поширювати інформацію, організувати збори коштів на різні потреби: лікування, ремонт літаків чи купівлі дронів. Через технологізацію та соціальні мережі можна побачити ледь не наживо, що відбувається на полі битви. Військовими та ЗМІ філюються кадри, які потім побачать звичайні люди через екрани своїх смартфонів.

Усім відомо, що одним із важливих компонентів ведення війни є робота в соціальних мережах, адже без психологічного навантаження на користувача не обходиться жодна кампанія чи операція, як от збройна агресія росії на сході України. Публікування в Інтернеті впливає як на військових, так і на цивільне населення, тому існують рекомендації, що забороняють військовим спілкуватися в соцмережах. По-перше це запобігає можливому витоку інформації, по-друге – зменшує ймовірність вербування, та менше розповсюджується паніка серед населення [6].

Соціальні мережі стали найбільшою платформою для поширення та обміну даними, а також й для дестабілізації населення. Фахівці вважають, що соцмережі мають більший вплив на підсвідомість суспільства, ніж звичайні засоби психологічного впливу.

У 2017 році, чинний тоді президент П. Порошенко, заборонив в Україні російські компанії з метою зменшення прибутку їхнього впливу під час російсько-української війни. Під санкції потрапили антивіруси «Kaspersky Lab» і «Dr. Web», сервіси «Яндекса» тощо [3]. Завдяки цьому державі вдалося захистити українців від російської пропаганди, зменшилися надходження до агресора через припинення роботи компаній РФ на території України. Ці заборони тривають і досі.

Із 24 лютого 2022 р. основними темами для публікації у соціальних мережах були такі: повідомлення світу про початок повномасштабної війни; інформація про масовані ракетні атаки міст, об'єктів критичної чи цивільної інфраструктури та кількість жертв; втрати з боку противника як техніки, так і живої сили; санкційні заходи проти росії; аналіз і прогноз подальших дій противника; гуманітарна катастрофа та допомога західних партнерів; зустрічі президента з лідерами демократичних країн світу та багато інших.

Інформація про хід війни найоперативніше висвітлювалася на телебаченні, радіо та соціальних мережах, які оприлюднювали актуальні матеріали для читачів. Найчастіше ЗМІ використовували термінові повідомлення, інформаційні замітки, репортажі тощо. Зараз часто транслюються інтерв'ю з представниками Збройних сил України та державними діячами.

На жаль, війна триває вже більше року, а в соціальних мережах досі транслюється багато новин з офіційних і неофіційних джерел, проте українці навчилися перевіряти дані в мережі та стали інформаційно грамотними.

Станом на сьогодні росія максимально використовує усі можливості у веденні інформаційної війни проти України, користуючись Інтернетом для управління контролю громадською думкою, внутрішнім і зовнішнім інформаційним простором. У соціальних мережах проросійські активісти публікують коментарі під статтями про події в Україні, поширюють пропагандистські повідомлення, відео та фотоматеріали через соцмережі, блоги, форуми та ін.).

Отже, в умовах повномасштабної війни керівництву країни варто розробити стратегію комплексного моніторингу соціальних мереж з метою протидії поширення дезінформації, щоб простір українських соціальних мереж заповнювався правдивою та перевіреною інформацією.

Список використаних джерел та літератури:

1. Баровська А. Інформаційні виклики гібридної війни: контент, канали, механізми протидії. URL: http://old2.niss.gov.ua/public/File/2016_nauk_anal_rozrob/inform_vukluku.pdf (дата звернення 03.03.2022).

2. Бойко Ю. В., Ковальська Л. А. Соціальні мережі як зброя та інструмент впливу в умовах інформаційної війни. *Вісник донецького національного університету*. Донецьк. 2021. С. 235–239.

3. Золотухін Д. Про ефективність «блокування» російських соцмереж. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2519257-pro-efektivnist-blokvannarosijskih-socmerez.html> (дата звернення 04.03.2022).

4. Сердюк І.О. Соціальні мережі як ефективний інструмент інформаційно-психологічного впливу в умовах російсько-українського воєнного конфлікту. Київ. 2020. С. 14.

5. Снопок О. Дивимося, читаємо, слухаємо: як змінилося медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/06/22/7353987/> (дата звернення 03.03.2022).

6. Соціальні мережі як зброя. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/03/19/soczialni-merezhi-yak-zbroya/> (дата звернення 04.03.2022).

Щетиніна Олександра,
студентка Р1-В21 групи

Науковий керівник:

к. політ. н., доц. Маркітантов В.Ю.

УДК 327(470+571)"20":343.33

ДЕРЖАВА-СПОНСОР ТЕРОРИЗМУ: НАСЛІДКИ ДЛЯ РОСІЇ

У статті розглянуто поняття та форми державного тероризму. Висвітлено прояви терористичної діяльності росії та основні підстави визнання її державою-спонсором тероризму. Проаналізовано наслідки запровадження санкцій щодо держави-спонсора тероризму.

Ключові слова: тероризм, теракт, росія, російсько-українська війна.

Термін «тероризм» сьогодні не має єдиного трактування. Більшість дослідників розуміють під ним примусове нав'язування соціальної, економічної та релігійної поведінки [3, с. 79]. Під державним тероризмом часто розуміють примусове нав'язування поведінки збоку держави щодо цивільного населення. Такий процес супроводжується різноманітними антидемократичними нормами та порушеннями прав людини. Він може мати різні форми, зокрема й приховані. Так, наприклад, у 1991-2014 рр. російська федерація практикувала економічний тероризм щодо пострадянських республік, що проявлявся у «газових війнах», економічному шантажеві,

митних війнах, примушуванні до вступу у Митний союз, знищенні виробництва та інфраструктури в інших країнах через корупцію [7, с. 289].

Уперше питання про визнання росії спонсором тероризму постало у 2014 р., одразу після анексії Кримського півострову та початку війни на Донбасі. Хоча рф і до цього використовувала схожі методи, зокрема конфлікт на о. Тузла у 2003 р., що мало не призвів до війни з Україною, захоплення кораблів Чорноморського флоту у 1990-х рр., підтримка сепаратистських і русофільських організацій на пострадянському просторі, використання найманців та злочинців у роботі спецслужб [4, с. 95]. Першим міжнародним скандалом, котрий дозволив трактувати росію як спонсора тероризму було збиття малайзійського боїнгу МН17 у липні 2014 р. під час бойових дій на Донбасі. За вироком Гаазького суду, літак був збитий російською ракетою, котрою керували російські військові. У 2018 р. світ дізнався про т.з. «справу Скрипалів» – отруєння агентами ФСБ російського опозиціонера Сергія Скрипаля та його доньки, котрі проживали у Британії. Саме з того часу британський уряд почав трактувати росію, як спонсора тероризму [7, с. 288]. Паралельно із цим російські найманці із організації «Вагнер» почали брати участь у військових діях в Україні, Сирії, Лівії, Судані. Усе це також оцінюється певною мірою як спонсорування тероризму.

Лише у 2022 р., після початку повномасштабної війни рф проти України, з'явився шанс на офіційне її визнання як держави-спонсора тероризму. Як свідчать дані української розвідки, під час підготовки до вторгнення, російські спецслужби спеціально збирали дані щодо українських активістів, ветеранів війни на Сході, колишніх військовослужбовців і правоохоронців, учасників Революції Гідності, членів молодіжних, патріотичних, спортивних і політичних організацій [1]. Усіх їх планувалося знищити під час вторгнення і подальшої окупації України. Після початку війни, росія часто застосовувала терористичні методи, першими з яких були масовані обстріли Маріуполя під час яких загинули тисячі цивільних. Також російські військові і найманці брали в заручники родичів українських захисників, примушували до співпраці, вивозили неповнолітніх на територію росії, забираючи їх у батьків [1].

Першим прецедентом у справі визнання росії спонсором тероризму стало звільнення Київської області від окупантів. Українські правоохоронці та військові зафіксували декілька тисяч убитих окупантами цивільних. У більшості випадків їх вбивство класифікується як військовий злочин, оскільки ніяк не було мотивованим [2, с. 51]. Це пряме порушення всіх міжнародних договорів, котрі контролюють правила ведення війни. Усі ці факти дали можливість українському керівництву трактувати дії росії, як тероризм [3, с. 80]. До цього варто додати блокування українських портів, що унеможливило вивезення зерна закордон, спричинило збитки для вітчизняних аграріїв і спровокувало підвищення цін на продукти в Європі, Азії та Африки. Сильно постраждали найбільш бідні країни, залежні від імпорту продовольства, зокрема африканські.

9 травня 2022 р. Президент України В. Зеленський підписує Закон № 2265-ІХ, у якому рф визнається державою-терористом, зокрема

зазначається, що вона здійснює цілеспрямовану політику геноциду українського народу. Також у 2019 р. Україна подала до Міжнародного суду ООН позов до росії зі звинуваченням у спонсоруванні тероризму. 22 травня 2022 р. цей Закон був ратифікований Верховною Радою [6]. Таким чином, в Україні на законодавчому рівні росія визнана державою-терористом. Але визнання це лише частина справи, куди більш необхідним є введення прямих санкцій за тероризм і міжнародну агресію, але в цьому полі усе ще існує безліч перепон і проблем [5, с. 86]. По-перше, в міжнародному праві відсутній термін «держава-терорист» чи «держава-спонсор тероризму». Як правило, такі слова вживають щодо держав, які мають фінансові зв'язки із терористичними організаціями. Зокрема, це стосується Ірану, КНДР, Лівії за правління М. Каддафі, уряду Талібану в Афганістані. Проте, лише після 2014 р. почалося введення санкцій щодо рф за фінансування тероризму [4, с. 97]. Як правило, кожне звинувачення у тероризмі розглядається окремо, зокрема отруєння Скрипалів, вбивство опозиціонерів (Б. Немцова, А. Політковської, О. Литвиненка), зв'язки керівництва рф із російською мафією за кордоном, участь у наркотрафіку, відмиванні коштів і ухиляння від сплати податків [5, с. 87].

Майже всі російські олігархічні структури пов'язані із політичним керівництвом рф, відтак беруть безпосередню участь у фінансуванні російської агресії проти України. Це дало можливість керівництву Євросоюзу, США, Канади і деяких інших країн (Туреччини, Японії, Кореї, Швейцарії, Фінляндії) ввести санкції щодо російських компаній і окремих осіб, яких звинуватили у фінансуванні тероризму [4, с. 97]. Завдяки цьому, на весну 2023 уже було введено 10 окремих пакетів санкцій збоку ЄС щодо російського бізнесу, окремих рахунків, імпорту та експорту російських товарів, під які потрапило близько 1500 фізичних і 205 юридичних осіб. Заморожені рахунки уже обраховуються сотнями мільярдів доларів, частина із цих коштів уже пішла на фінансову допомогу Україні та закупівлю зброї для неї.

Найбільш болючими стали санкції, що стосуються енергетичного сектору. рф не може імпортувати устаткування для видобутку і збереження газу і нафти, при цьому вона не має власного виробництва таких товарів. У грудні 2022 р. ЄС ввів обмеження на закупівлю російського газу і нафти, багато країн розірвало контракти із «Газпромом» і «Роснефтью» на закупівлю сировини, заключивши контракти із іншими постачальниками [7, с. 289].

Отже, агресивна політика рф, котру можна розглядати як геноцид українського народу, призвела до введення жорстких санкцій збоку країн Заходу. Рахунки російських компаній і ЦБ, окремих осіб, пов'язаних із режимом В. Путіна, були заморожені. Однак, усе ще триває дискусія щодо визнання рф спонсором тероризму. Негативним чинником є відсутність терміну «країна-терорист», відповідно і покарання за такі дії, тому країни світу, що засудили російську агресію, не мають юридичних підстав для введення нових санкцій за терористичну діяльність, хоча вона повністю порушує будь-які закони ведення війни, прийняті міжнародні договори і конвенції.

Список використаних джерел та літератури:

1. Злочини вчинені в період повномасштабного вторгнення РФ. Офіс Генерального прокурора України. 2022. URL: <https://warcrimes.gov.ua/all-crimes.html> (дата звернення: 13.03.2023).
2. Козирська А. Науковий огляд проблеми визнання Республікою Польщею політичного режиму Російської Федерації терористичним. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Політичні науки та публічне управління. 2022. № 3 (63). С. 50-58.
3. Кудінов С. Державний тероризм – визначення та характеристика. *Інформація і право*. 2022. № 2 (41). С. 78-84.
4. Мицик В., Приступа А. Міжнародно-правові підстави визнання РФ державою-спонсором тероризму та покарання за вчинення злочину агресії та воєнних злочинів на території України. *Journal of International Relations of KNU*. 2022. Т. 56. № 2. С. 94-99.
5. Нестор В. Конфіскація об'єктів права власності держави-агресора та пов'язаних з нею осіб для відшкодування шкоди, що заподіяна внаслідок бойових дій: зарубіжний досвід та шляхи реалізації. *Право і Суспільство*. 2022. № 4. С. 83-92.
6. Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії рф як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну : Закон України від 22 травня 2022 року № 2265-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text> (дата звернення: 13.03.2023).
7. Чвалюк А. Російська агресія, окупований Крим та протидія фінансуванню тероризму. *Збірник матеріалів Міжнародного науково-практичного круглого столу з нагоди Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя* (м. Одеса, 24 лютого 2023 року). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 286-291.

Розділ 2. Любомудріє (Есе)

Антощишена Уляна,
студентка групи RTM1-B20

Науковий керівник:

к. політ. н., доцент Віннічук О. В.

ІДЕАЛЬНА ДЕРЖАВА НА ДУМКУ ПЛАТОНА ТА АРИСТОТЕЛЯ: СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ

Проблема «ідеальної держави» займає центральне місце в політичній філософії ще з часів її існування. І навіть в часи сьогодення пошуки сутності «ідеальної держави» не припинились. Щоб застерегти державу від пермакризи, більшість дослідників вважають необхідним звернутися у спадщину минулого, для вивчення цього питання.

Витоки державності, зародження демократії та прав людини можна було спостерігати ще в часи Стародавньої Греції. Саме вона подарувала світу видатних філософів, які в свою чергу принесли знання про походження політики, держави, найкращі форми її правління, її сутність і т.д. Серед вагомих постатей можна вважати мислителів із потужною базою знань – Платона та Аристотеля, ідеї яких пристосовуємо у наш час.

Платон є автором праці «Держава», у якій висловив свої позиції щодо власного погляду, якою має бути «ідеальна держава». Аристотель був учнем Платона, але незважаючи на це, мав дещо іншу думку щодо цього питання. Різницю поглядів може підкреслити його крилата фраза: «Платон мені друг, але істинна цінніша...». Зрештою, для порівняння позицій обох мислителів, необхідним є зрозуміти основний зміст, суть, переваги та недоліки їх теорій.

Суть «ідеальної держави» Платона полягає у гармонійному співіснуванні усіх засад країни. Платон вважав, що будь-яке надбання громадян має бути спільним, щоб забезпечити рівність всього населення та унеможливити корупцію. Праця людей має бути зосереджена не на власних інтересах, а на інтересах добробуту самої держави. Структура громадян має складатися з трьох класів: філософів (освічена, високоморальна знать, яка має керувати державою, воїни (ті, хто має слідкувати за внутрішнім порядком та захистом зовнішніх кордонів країни), ремісники (робочі люди, які своєю працею мають підтримувати економічний та матеріальних стан держави). В ідеальній державі виробництво та розподіл мають бути контрольовані державою, щоб уникнути нерівності та забезпечити рівномірний розподіл ресурсів.

Аналізуючи структуру ідеальності Платона, можна вважати що головною його метою була справедливість, моральність, гармонія у суспільстві, де кожен клас виконує свої обов'язки з іншими класами у рівній мірі. На мою думку, погляди Платона стосовно «ідеальної держави» є не зовсім реалістичними, оскільки вони ґрунтуються на ідеалізованому уявленні про людей, і він не зовсім взяв до уваги людську природу, що може призводити до конфліктів та несправедливості. Крім того, засади Платона дуже нагадують ідеологію комунізму.

Особливістю «ідеальної держави» на погляд Аристотеля є форма правління – «політія». Суть її полягає в управлінні державою не певними класами чи представниками, а саме через пряму участь всіх громадян у вирішенні політичних питань. У цій формі відсутня будь-яка форма посередництва між владою та громадянами.

На відмінну від Платона, Аристотель вважав, що держава має керуватися не окремим класом, а групою найкращих, освічених громадян. Аристотель не підтримував поділ на класи, він вважав, що влада має бути розділена між громадянами і у державі повинна існувати система контролю та збалансованості, також всі громадяни повинні мати однакові права та можливості і вільно визначати свої цілі та інтереси, без значного втручання держави. Щодо спільної власності – Аристотель, стверджував що громадяни повинні мати право власності та вільного підприємства, але держава повинна регулювати економіку та захищати громадян від експлуатації.

Спільним між ідеями двох філософів є те, що держава має бути керованою відповідальними, мудрими та компетентними лідерами, як Платон так і Аристотель вважали що в державі має панувати рівність та принципи справедливості. Обидва ідеологи відкидали ідею демократії, вважали що ця форма правління є нестабільною та неефективною. Також вони вважали, що громадяни повинні бути обмежені у своїй волі, відповідати дисципліні аби забезпечити стабільність порядку держави. Громадяни повинні служити на самперед державі, та бути рівними.

Отже, хоча ідеї Платона та Аристотеля про ідеальну державу мають спільні риси, такі як забезпечення загального блага, рівність та дотримання моральних принципів, вони також відрізняються за підходом до розподілу влади та ролі громадян у державі. Обидва погляди є важливими для розуміння політичних систем та їхнього розвитку в історії людства.

Гаврілов Михайло,
студент групи P1-M22

Науковий керівник:
к. політ. н., доцент Маркітантов В.Ю.

НЕДОЛІКИ ДЕМОКРАТІЇ

*Демократія – найгірша форма правління,
але нічого кращого людство поки що не придумало.
Вінстон Черчилль*

Слово «демократія» грецького походження («демос», що означає «народ», і «кратос», тобто влада) і може розглядатися як «влада народу», тобто спосіб управління, який залежить від волі народу. Тобто, це таке правління, де немає місця самодержавству, диктатурі, олігархії, це навіть не «влада більшості», як можна подумати на перший погляд. Демократія, принаймні в теорії, є урядом, що діє від імені усіх людей, відповідно до їх волі.

Ідея демократії базується на двох ключових принципах, що допомагають пояснити її цінність. Перший – особиста автономія, означає, що ніхто не повинен підкорятися правилам, нав'язаним іншими. З цього ми розуміємо, що абсолютно кожна людина повинна мати можливість розпоряджатися своїм життям (звісно, в межах закону). Другий – рівність, означає, що кожен має можливість впливати на рішення суспільства, в якому він живе, як і інші члени цього суспільства. Насправді все звучить дуже привабливо і чесно, тому зрозуміло, чому демократія така популярна. Звичайно, ця форма правління тісно пов'язана з правами людини (кожен має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо чи через вільно обраних представників. Проте, всі форми правління мають свої недоліки, і ця не є винятком.

По-перше, поговоримо про апатію виборців. Роками висловлювалися занепокоєння щодо стану демократії, особливо в більш розвинених демократіях. Однією з причин цього є зниження рівня участі громадян у виборах, що свідчить про незацікавленість громадян брати участь у державотворенні. Низька явка виборців поставила під сумнів легітимність так званих демократично обраних урядів, які в деяких країнах обираються меншістю від загального електорату.

По-друге, меншість підкоряється більшості. Інтереси меншості часто не представлені через виборчу систему: це може статися, якщо їхня кількість надто мала для досягнення мінімального рівня, необхідного для будь-якого представництва. Навіть якщо вони будуть представлені в законодавчому органі, вони матимуть меншість представників, а отже, вони можуть не отримати необхідної кількості голосів, щоб перемогти більшість представників. З цих причин демократію часто називають «правлінням більшості». Правління більшості, не підкріплене гарантіями прав людини для всіх та може призвести до ухвалення рішень, що завдають шкоди меншості, а отже, рішення, прийняті «волею народу», не можуть мати реальної основи.

По-третє, зростання націоналізму, що проявляється у тривожній тенденції підтримки ультраправих партій у Європі. Ці партії часто використовують націоналістичні настрої та переслідують, іноді жорстоко, «некорінних» членів суспільства, особливо шукачів притулку, біженців та членів релігійних меншин. Захищаючись, ці партії часто звертаються за підтримкою такої групи людей, заявляючи, що вони виражають демократичні принципи та представляють думку багатьох людей. Однак, коли має місце будь-яке насильство і не дотримуються права кожного члена суспільства, це не має нічого спільного з демократичними принципами.

По-четверте, це молодь та її участь у демократії. Як молоді люди, які часто навіть не мають права голосу, можуть бути частиною демократичного процесу? Багато людей відповідають на це питання, кажучи, що молоді люди не готові брати участь у цьому процесі до 18 років. Але чому 16-річного підлітка вважають достатньо зрілим, щоб одружитись або працювати, і лише з 18 – щоб голосувати? Насправді, багато молодих людей стають політично активними ще до того, як отримують право голосу. Багато молодих людей

приєднуються до екологічних груп або інших груп протесту проти війни, корпоративної експлуатації або дитячої праці.

Попри свої недоліки, демократію не слід вважати беззахисною та нездатною жорстко відповідати на виклики часу.

Гайдей Ірина,
студентка групи Ua1-B21
Науковий керівник:
к. філол. н., старший викладач
Шевчук З.С.

Академічна доброчесність: данина моді чи життєва необхідність?

«— А як же твоє «всі люди брешуть»?

— Я збрехав».

Із серіалу «Доктор Хаус»

Плагіат, самоплагіат, обман, фальсифікація, необ'єктивне оцінювання, хабарництво, фабрикація та найпростіше – списування, – усе це є порушеннями академічної доброчесності. На перший погляд може здатись, що кожен з пунктів є незначним та дріб'язковим. Але на що перетворилась би наша реальність, якби недоброчесність почала функціонувати у кожній сфері нашого життя? Якою стала би людина, якби обман був масштабнішим? Яким ми можемо уявити наше існування, якби академічна недоброчесність зі статусу моди перейшла в необхідність? Я вважаю академічну доброчесність необхідністю, адже без неї морально-етичний фундамент нашого життя зазнав би невиправних змін.

Уявімо наш світ без правди... Світ, побудований на фальші, у якому обман таке ж звичне та зрозуміле явище, як і обов'язок. Брехня стала моральною цінністю, яку батьки передавали своїм дітям; вона стала нормою, над змістом якої зазвичай ніхто не задумувався. Звичний для нас злочин став явищем, який в жодному разі не вважався за зло, адже це всього лише спосіб захиститись, вижити та досягти більшого. Брешуть абсолютно всі, і кожен знає правду. Життя перетворилось на суцільну театральну виставу, в якій твої слова – не твої, твої дії – не твої. Всі це чудово розуміють, але мовчать, адже шоу повинно продовжуватись. Чесність у суспільстві сприймається як прояв неввічливості та божевілля. Чесність стала слабкістю, людським страхом і тим, про що знає кожна сім'я, община, організація, але старанно приховує від інших як найбільшу таємницю, розкриття якої – сором та покарання законом. Усе занурене в оману, ілюзію та маніпуляцію, а основне завдання слідчих та детективів не розслідування злочину, а навпаки – його приховання. Ораторство та красномовство стали інструментом досягнення мети. Вміння неправдомовити таке ж необхідне, як і вміння читати. Вся істинна інформація про особистість стала пустими словами, а цінністю – лише гучність заяв мовця та відсутність доказів того, що все вигадка. Функцією науки як сфери діяльності людини більше не були викриття та пізнання реальності, адже інформація у науково-популярних блогах – вигадка. Спілкування з

близькими без довіри втратило прямий сенс. Омана – це мистецтво, майстерність, що прагнув здобути кожен.

У цьому світі люди все ще мають мрії та бажання, люди все ще хочуть щастя та розуміння, але думки не важливі, якщо вони справжні. Кожен і кожна вимушені жити в системі, яку самі створювали десятиліттями. Не існувало більше чіткого та зрозумілого нам розмежування добра і зла, адже вони почали змішуватись: хороша особистість – несправжня, погана – та, хто є собою. Люди все ще розмовляють про свої почуття, але ці почуття більше не «свої». Живучи, в такій дійсності ти все ще можеш чинити добро, але переконайся в тому, що твої мотиви будуть надійно приховані. Ти, звісно, можеш бути собою, якщо доведеш, що це не ти. Лише навчись обманювати себе та свою совість, змінити свої думки, запевнити себе в тому, що фальшиве «Я» є твоїм істинним «Я». Як цього досягти? Навчання починається з присвоєння чужих думок собі. Наступним етапом є вміння переробити цю інформацію під себе. Далі потрібно переконати всіх, що автором є саме ти, а не хтось інший. Продовжувати жити на цій основі, поки не зможеш створити ідеальну брехню: таку, щоб не було доказів, що це брехня, але й усім було зрозуміло, що це не правда. Я можу передати цю інструкцію термінами з академічної доброчесності: 1 – списування, 2 – плагіат та самоплагіат, 3 – фальсифікація, 4 – фабрикація та обман.

Таке моє бачення світу є лише моєю фантазією та суб'єктивною думкою, але порушуючи правила академічної доброчесності, ми відмовляємось від себе та помилково перекладаємо відповідальність на інших. Ми створюємо цю ілюзію, звикаємо до цього процесу і згодом він стає невід'ємною частиною будь-якої нашої діяльності. Якими не були б причини, злочини завжди залишаються злочинами, які перш за все змінюють нас і лише потім думку та ставлення інших. Живучи в системі без довіри, людство не змогло б проіснувати довго. Регулярне толерування злочину та проблем поступово прирівнює їх до норми, яка стає тенденцією, а після стандартом. І я не можу вважати академічну доброчесність модою. Адже мода швидкоплинна. Вона залежить від обставин та умов, але як тільки вони змінюються, як тільки з'являються нові методи, – змінюється і стандарт. Мода зазвичай не впливає на хід історії. Особисто для мене, академічна доброчесність є необхідністю, адже її основами є наші вольові риси. Саме життєва необхідність змінює уклад суспільства, а не навпаки.

Гарліцька Тетяна,
студентка групи OMD1-B20,

Науковий керівник:

к. політ. н., доцент Віннічук О. В.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТА ТОТАЛІТАРНОГО ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ

Можна виділити два основних типи політичних режимів: демократичний та тоталітарний. Ці два типи характеризуються різними структурами,

цінностями та переконаннями. Метою буде провести порівняльний аналіз демократичних і тоталітарних політичних режимів, щоб зрозуміти їх схожість, відмінності та вплив, який вони мають на громадян, які живуть під ними.

Демократичний політичний режим характеризується системою, де люди мають право обирати своїх представників та притягувати їх у випадку чого до відповідальності за свої дії. Ця форма правління ґрунтується на принципах політичної рівності, прав особи та громадянських свобод. Демократичні політичні режими наголошують на важливості захисту прав особистості та надання рівних можливостей усім громадянам. Уряд підзвітний народу, а верховенство закону є вищим.

З іншого боку, тоталітарний політичний режим у якому уряд має повний контроль над усіма аспектами суспільства, зокрема життя своїх громадян. Цей режим заснований на принципах державного контролю, підпорядкування владі, придушення прав та свободи. Уряд має монополію на владу, і громадяни мало або взагалі не мають права впливати на те, як ними керують. Тоталітарні режими часто використовують пропаганду та примус для збереження своєї влади.

Однією з ключових відмінностей між демократичним та тоталітарним політичними режимами є рівень політичної та громадянської свободи, наданих громадянам. У державах із демократичним режимом у людей є свобода слова, віросповідання, вони мають право висловлювати свою думку і критикувати владу, не боячись покарання. У тоталітарному режимі ці свободи суворо обмежені, громадянам заборонено висловлювати незгодні погляди чи кидати виклик уряду.

Ще одна суттєва відмінність цих двох режимів – це рівень економічної свободи. У демократичному режимі громадяни можуть вільно переслідувати свої економічні інтереси та займатися підприємницькою діяльністю. Уряд відіграє обмежену роль у регулюванні економіки, а права приватної власності захищені. На противагу цьому, тоталітарний режим має командну економіку, де уряд контролює всю економічну діяльність, а громадяни мають невелику економічну свободу або взагалі її не мають.

Третьою відмінністю між демократичним і тоталітарним режимами є рівень політичної участі. У демократичних державах громадяни мають право голосу, участі в політичних партіях і балотуватися. Вони можуть впливати на політику уряду та притягувати своїх представників до відповідальності за свої дії. У державах із тоталітарним режимом громадяни не можуть впливати на те, як ними керують, і не мають права брати участь у політичному процесі.

Незважаючи на ці істотні відмінності, як демократичний, так і тоталітарний режими мають свої переваги та недоліки. Демократичний режим характеризується політичною і громадянськими свободами та економічними можливостями. Проте вони можуть повільно реагувати на надзвичайні ситуації, і уряд може бути паралізований політичним глухим кутом. Тоталітарний режим, з іншого боку, може бути ефективним для швидкого й ефективного досягнення своїх цілей. Однак він часто відбувається ціною свободи громадян та економічних можливостей.

Таким чином, порівняльний аналіз демократичного і тоталітарного політичних режимів висвітлює принципові відмінності між цими двома формами правління. У той час як демократичний віддає перевагу правам особи, громадянським свободам і участі в політичному житті, тоталітарний режим наголошує на державному контролі, підпорядкуванні владі та економічному контролі. Зрештою, вибір між цими двома формами правління залежить від цінностей і вірувань громадян, які живуть під ними.

Єпіфанова Олександра,
студентка групи Ist1-M22

Науковий керівник:

к. політ. н., доцент Віннічук О. В.

ПОНЯТТЯ ПАТРІАРХАТУ: ВІД ПОВЕРХНІ ДО ГЛИБИНИ

У суспільстві домінує бачення патріархату, як система, у якій чоловіки є головними лідерами і володарями влади, а жінки є підлеглими і допоміжними особами. Цей імаготип базується на стереотипах про гендерні ролі, які встановлені в суспільстві і підтримуються культурою інституцій, таких як сім'я, релігійні та політичні установи, ЗМІ і т. д. У цьому імаготипі патріархату чоловіки зображаються як сильні, рішучі та амбіційні лідери, які повинні захищати своїх родин та суспільство в цілому. Жінок, з іншого боку, зображають як слабких та залежних осіб, які повинні забезпечувати домашній комфорт і доглядати за дітьми.

Подібне бачення патріархату розкриває у науковій літературі (до прикладу статті в таких енциклопедіях як Encyclopedia Britannica, енциклопедія історії України Інституту історії України НАН України, Dictionary Merriam-Webster, Cambridge dictionary), де основними елементами виступає суспільство, контрольоване чоловіками, в якому вони відіграють провідну роль, применшуючи роль жінки. Однак, таке бачення є не повноцінним, варто погодитися з думкою М.Кіммела, яку він виголосив у подкасті «Ask a Feminist» з Лізою Вейд: «Патріархат — це не просто влада чоловіків над жінками; це також влада одних чоловіків над іншими чоловіками». Далі він зазначає, що необхідно визнати другу частину патріархату і «якщо ми не визнаємо цю другу, ми не отримаємо уявлення про те, чому так багато чоловіків відчують, що вони повністю програють у гендерній грі, і вони зовсім не привілейовані, і вони будуть протистояти будь-яким зусиллям щодо гендерної рівності». Таким чином, у суспільстві побутує думка, що патріархат — це влада над жінками, але не над чоловіками, хоча влада одних чоловіків розповсюджується на іншим, але останнє твердження не сприймається суспільством, яке накопичує та утримує знання.

Постає питання: чому тезу про домінування одних чоловіків над іншими суспільство викреслює із своєї пам'яті? Можливо, це відбувається тому, що у суспільстві існує певний стереотип, де всі чоловіки мають однаковий рівень

влади і привілеїв, тоді як насправді вони можуть різнитися за соціальним статусом, етнічною належністю, релігією та іншими чинниками.

Окрім того, рівень усвідомленості нерівності у суспільстві підіймають жінки, а тому більше уваги приділяють проблемам дискримінації жінок, натомість ігнорується проблема нерівності чоловіками. Також, проблема дискримінації жінок розглядається окремо від проблеми дискримінації чоловіків, оскільки вони мають різні характеристики та наслідки. Варто зупинитися на тому, що багато людей можуть не бути знайомі з більш глибокими концептуальними аспектами патріархату, і тому їх розуміння може бути обмеженим. Крім того, інколи спрощена картинка може використовуватися для маніпулювання суспільними настроями та формування дискримінації на підставі статі. Таким чином, у свідомості людей може скластися спрощена картинка патріархату як системи, що передбачає владу чоловіків над жінками, без урахування інших аспектів.

Лавринчук Ольга,
студентка групи Ua1-B21
Науковий керівник:
к. філол. н., старший викладач
Шевчук З.С.

ПЛАГІАТ = ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ?

Плагіат – це проблема, що стосується сфери академічного, літературного та творчого письма. Визнання та повага до авторських прав є фундаментальними принципами справедливого та етичного використання інтелектуальної власності. Плагіат вважають серйозним порушенням цих прав, оскільки він означає незаконне представлення та використання чужих ідей, творів або текстів без належного зазначення джерела.

Одна з головних причин, чому плагіат є неприйнятним, полягає в тому, що він підриває довіру та чесність в академічному та творчому середовищі. Коли авторство та інтелектуальний внесок когось є ігнорованим або не визнаним, це спричиняє негативний вплив на цінність його праці та впливає на довіру до процесу знання та творчості. Наприклад, коли студенти або дослідники вдаються до плагіату, вони не тільки підривають свою академічну доброчесність, але й шкодять репутації установи, у якій вони навчаються чи працюють.

Крім цього, плагіат є викраденням інтелектуальної власності та прав авторів. Кожен автор, незалежно від сфери, заслуговує на визнання своєї праці та отримання заслуженої винагороди за неї. Плагіат порушує цю справедливість, позбавляючи авторів права на визнання, винагороду та користування своїми творами.

Боротьба з плагіатом є необхідною для підтримання належних стандартів чесності та етики. Установи та організації повинні приділяти увагу навчанні та підтримці своїх працівників або студентів щодо правильного цитування та використання джерел. Важливо навчати основам академічної честі, розумінню авторських прав та етики письма.

Завдяки застосуванню нормативних і зрозумілих технологій та підходів можливо зменшити випадки плагіату та підвищити свідомість щодо авторських прав. Повага до інтелектуальної власності та чесність у використанні чужих джерел повинна стати не просто правилом, але й частиною нашої культури. Тільки тоді ми зможемо створити справедливе та етичне суспільство, де кожен автор отримує належне визнання та повагу за свою працю.

Лисиця Єлизавета,
студентка групи Ua1-B21
Науковий керівник:
к.філол.н., старший викладач
Шевчук З.С.

КОМУ НАЛЕЖИТЬ ДОМІНАНТНА РОЛЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДОБРОЧЕСНОГО АКАДЕМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА: ВИКЛАДАЧЕВІ ЧИ СТУДЕНТУ?

Зайве говорити, що тема побудови добродесного академічного середовища завжди була предметом дискусій серед дослідників, викладачів і студентів. Викликає інтерес і дискусію питання про те, хто в цьому процесі відіграє провідну роль — викладач чи студент. Я вважаю, що обидві сторони відіграють важливу роль у створенні чудового академічного середовища, але, звичайно, кожна з них має свій унікальний внесок.

Перш за все, почнемо з викладачів, які відіграють важливу роль у створенні добродесного академічного середовища. Від них залежить організація освітнього процесу, якість передачі знань та формування професійних навичок студентів. Педагоги повинні мати високі моральні якості, професійну компетентність і позитивне ставлення до учнів. Вони відповідають за встановлення стандартів і правил поведінки, а також за розвиток критичного мислення студентів, етичних цінностей і навичок командної роботи. Уміння викладача створювати стимулювальне середовище сприяє розвитку учнів, підтримуючи їхню творчість і мотивацію. Тому викладачі, безумовно, є відповідальними за формування сприятливого академічного середовища.

Але з іншого боку, студенти також відіграють важливу роль у створенні належного академічного середовища. Зрештою, їх активна участь і самоорганізація надзвичайно важливі для здорової та продуктивної академічної спільноти. Студенти можуть стати агентами змін, спрямованих на покращення якості освіти та загального клімату в університеті. Вони можуть створювати групи самоосвіти, організувати наукові дискусії, розвивати професійні заходи та спільноти. Крім того, взаємодія між студентами є ключовим чинником у створенні позитивного академічного середовища. Уміння учнів співпрацювати, терпіти та співпереживати допомагає створити дружню атмосферу, у якій учні можуть взаємодіяти, вчитися та розвиватися.

Тому формування добродесного академічного середовища є результатом спільних зусиль викладачів і студентів. Вони виконують різні

ролі, але доповнюють одна одну і впливають одна на одну. Викладачі створюють умови для розвитку студентів та сприяють їхньому ентузіазму і самовдосконаленню, а студенти своїм ентузіазмом, ініціативою та позитивним впливом підтримують доброзичливу атмосферу та покращують якість навчання. Тому спільна відповідальність і взаємодія між викладачами та студентами є невід’ємною частиною позитивного академічного середовища.

Машталер Світлана,
студентка групи Ist1-M22

Науковий керівник:

к. політ. н., доцент Віннічук О. В.

ЧИ МОЖЛИВЕ ВИХОВАННЯ БЕЗ НАВ’ЯЗУВАННЯ СТЕРЕОТИПІВ?

Стереотипи мають і позитив, і негатив. З однієї сторони вони полегшують життя, а з іншої – ускладнюють. Їм можна протидіяти, а саме розвивати критичне мислення, розширювати свій кругозір, займатися самоосвітою. Завжди потрібно бути собою, все робити відповідно до власних переконань. Саме вони можуть руйнувати відносини між людьми, спричиняти конфлікти на суспільному рівні, а також ставати перешкодою діяти разом.

Крім того, якщо розглядати сучасне українське суспільство, то виховання дитини без нав’язування стереотипів неможливе. Поки, на жаль, це нереально реалізувати. Для пояснення, хотіла би сказати про те, що поки що рівень обізнаності українського населення, зокрема і дітей є недостатнім.

Повна відсутність стереотипів може не позитивно здійснити вплив на соціалізацію самої дитини, в оточенні її однолітків. На жаль, в Україні нині неможливо здійснювати виховання повністю без гендерних упередженостей. Нам є куди рухатися в кращу сторону (розвиватися).

Варто сказати той факт, що можна спробувати не враховувати нав’язування стереотипів (зокрема, гендерних стереотипів) в сімейному оточенні, у процесі навчання в школі. Але не є можливим виключити вагомий вплив суспільства, а також найближчого оточення дитини та однолітків. У будь-якому випадку, дитина зіткнулася би з різноманітними стереотипами. Тому потрібно розвивати в дітей критичне мислення, для того, щоб вона сама могла дійти до того, що стереотипна думка не обов’язково вірна.

Але можна спробувати мінімізувати їхнє використання. Для початку потрібно покласти для себе мету, згідно з якою потрібно спробувати розвінчати гендерні стереотипи; головним під час виховання дитини має бути саме її самореалізація. З правильного виховання у сім’ї розпочинається боротьба з гендерними стереотипами і надалі. Як на мене, виховання без нав’язування гендерних стереотипів має розпочинатися тоді, коли дитина ще в утробі матері. Батьки мають із самого початку народження дитини

відмовитися від вкорінених гендерних стереотипів (які їм нав'язували їх батьки, а також суспільство).

Загалом, варто дійти до висновку, що це питання є досить неоднозначним. Ми зрозуміти те, що якщо покласти собі таку мету, то все можливо. Тільки якщо так... Але, на мою думку, це вкрай важко втілити в життя, оскільки навіть якщо не врахувати нав'язування стереотипів у сімейному колі, то нереально вилучити вплив суспільства та тих, хто оточує дитину (її однолітки).

Нінадовська Анастасія,
студентка групи Ua1-B21

Науковий керівник:
к. філол. н., старший викладач
Шевчук З.С.

Чесність починається із...

Чесність починається з нелегкого вибору між правдою та брехнею. Щодня ми стикаємося з такими поняттями: чи сказати правду, та комусь це може не сподобатися або сказати неправду, але будуть задоволені всі. Чесність - це властивість людини, якої вона повинна дотримуватися по життю, вона розкривається у всіх діях, обіцянках.

По-перше, чесність, у будь-якому випадку, розпочинається з себе. Якщо людина чесна перед собою, то вона ніколи не буде нечесною перед іншими. Вона відмовлятиметься від обману і вигадкування, навіть якщо це здається легше або вигідніше. Вигадкування, неправдивість, обман - аж ніяк не властиві такій людині.

По-друге, чесність розкриває нас у спілкуванні. Ця відкритість означає, що незважаючи ні на що, людина скаже правду, якою б вона не була. Для чесною людини непотрібно прикрашати або ж брехати, натомість вона шукатиме як краще розкрити ту заповітну правду. Навіть коли правда є болючою та сумною, краще сказати її. Бо рано чи пізно, сказавши неправду, очевидне розкриється. Така відвертість, так би мовити, демонструє вас як людину, якій можна довіритися, покластися, знаючи одразу, що вона не залишить за першої нагоди.

Важливо у всіх ситуаціях бути чесним. Адже збрехати дуже легко, хтось забуде про це одразу, та все ж буває і таке, що збрехавши, людину починають перевнювати неприємні почуття. І ось людина на півроку до розкаяння, та зупиняє те, якою буде реакція обманутої людини. Хтось легковажно поставиться до цього, а когось це не на жарт зачепить.

Просто уявити себе на місці людини, якій збрехали, щоб відчували ви в цей момент. Однозначно позитивного нічого, тому на мою думку, потрібно подумати про почуття іншої людини, перш ніж збрехати. Адже завжди

знайдеться така людина, що збреше і вам, тобто брехня повертається у відповідь.

Можна трактувати багато аспектів, із яких починається чесність, та перш за все вона починається з себе, з вибору між правдою і неправдою. Деколи важко зробити цей вибір, та безперечно він має бути правильним.

Підсумовуючи, можна сказати, що чесність - це відвертість перед собою, людина чесна перед іншим, якщо насамперед чесна пред собою. Можливо для кожного це поняття має різні трактування, та остаточно одне.

Рокіщук Людмила,
студентка групи Ua1-B21
Науковий керівник:
к. філол. н., старший викладач
Шевчук З.С

ЩО ДАСТЬ МЕНІ В МАЙБУТНЬОМУ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТІ?

На мою думку, дотримання принципів академічної доброчесності в університеті відіграє важливу роль у розвитку особистості та підготовці до майбутньої кар'єри. Воно не лише забезпечить етичні межі для навчання, але й буде сприяти розвитку цінних навичок та якостей, які слугуватимуть надзвичайно корисними в майбутньому.

По-перше, доброчесна поведінка дозволить планувати свій час ефективно, керувати завданнями та зосереджуватися на досягненні поставлених цілей. Для мене, це важливо в будь якій професійній діяльності, щоб досягти успіху в обраній сфері.

По-друге, академічна доброчесність розвиває критичне мислення та аналітичні навички. Досліджуючи нову тему або пишучи наукову роботу, важливо враховувати інтелектуальну власність інших авторів і правильно цитувати їхні роботи. Це дає можливість продемонструвати своє вміння розрізняти ідеї, відстоювати власну думку та формувати власну думку на основі фактів. Розвинуте критичне мислення та аналітичні навички необхідні для вирішення складних проблем і прийняття обґрунтованих рішень у майбутньому.

По-третє, дотримання принципів академічної доброчесності – це розвиток моральних цінностей та професійна інтеграція. Навчання в університеті вимагає від мене виконання завдань, проведення власних досліджень та співпраці з іншими студентами. Почуття доброчесності та відповідальності під час виконання цих завдань виховує в мені внутрішнє почуття справедливості, поваги до інших та готовність дотримуватися професійних стандартів.

Підсумовуючи, дотримання принципів академічної доброчесності в університеті буде мати значний вплив на мій особистий та професійний розвиток. Це допоможе мені розвинути самодисципліну, критичне мислення та аналітичні навички, збудує основу моральних цінностей, стосунки з викладачами та колегами, засновані на довірі та підтримці. Найголовніше, готуватиме мене до майбутніх викликів і допоможе стати успішним професіоналом з глибокими цінностями.

Сагайдак Христина,
студентка групи Ua1-B21
Науковий керівник:
к. філол. н., старший викладач
Шевчук З.С.

ЩО ДАСТЬ МЕНІ В МАЙБУТНЬОМУ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТІ?

В університетському середовищі академічна доброчесність є фундаментальною цінністю, яка базується на 6 простих та зрозумілих цінностях: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та відвага. Вона передбачає дотримання цих етичних норм в усіх аспектах дослідницької діяльності й навчання. І, на мою думку, це не лише сприяє успішному проходженню освітнього процесу, але і має позитивні довготривалі наслідки для особистого розвитку та майбутньої кар'єри.

Насамперед, дотримання принципів академічної доброчесності розвиває в мені важливі навички, як-от: відповідальність, самодисципліна, раціональність, гнучкість. А також сприяє зміцненню моєї моральної сфери. Коли я чесно й точно виконую свої навчальні завдання, самостійно і без шахрайства, відповідно я покращую вміння планувати, організовувати та систематизувати. Ці цінності є необхідними у будь-якій сфері життя, особливо в професійному оточенні, оскільки вони допоможуть мені стати успішним, ефективним та надійним працівником.

По-друге, виконання академічних зобов'язань сприяє формуванню моєї професійної репутації. Чесна та інтегральна поведінка в університеті допомагає побудувати довіру до моїх викладачів, співробітників тощо. Якщо люди бачать, що я чесна, справедлива та відповідальна колега, це спонукає до співпраці, спільного розвитку та обміну знаннями. До того ж, моя доброчесність підтримуватиме позитивну робочу атмосферу, де люди будуть взаємодіяти на основі взаємної поваги та довіри.

По-третє, дотримання академічної доброчесності гарантує високу якість моєї освіти та спонукає до постійного самовдосконалення і навчання. Відмовляючись від шахрайства та плагіату, я зможу глибше досліджувати тему, шукати нові джерела та докази, розширювати свої знання і розвивати

логічне мислення. Умітиму доводити свої думки, аргументувати позиції та бути «критичним мислителем». І зрештою це дозволить мені побудувати міцну базу знань, яка буде корисною в моєму майбутньому професійному житті.

Отже, дотримання принципів академічної доброчесності в університеті є важливим елементом мого освітнього й професійного шляху, який впливає на розвиток моєї моральної сфери, цінностей та навичок. Доброчесне навчання дозволяє мені отримувати справжні знання й навички, які стануть моїм фундаментом у подальшому професійному розвитку, допомагає забезпечити переваги на ринку праці, побудувати сильну професійну репутацію та досягнути моїх майбутніх кар'єрних цілей. Зважаючи на це, дотримання академічної доброчесності стає необхідним етичним принципом, що сприяє успіху, ефективності й надійності у будь-якій сфері життя.

Святий Артур,
студент групи Ist-M22
Науковий керівник:

к. політ. н., доцент Віннічук О. В.

ЧИ ОBOB'ЯЗKOBA CTPOKOBA CЛYЖOBA ДЛЯ ЧOЛOBIKІB В УКРАЇНІ – ЦЕ ДИСКРИМІНАЦІЯ ЧOЛOBIKІB, ДИСКРИМІНАЦІЯ ЖІНОК ЧИ ЩOСЬ ІНШЕ?

Питання обов'язкової військової служби для чоловіків українського війська є досить складним і актуальним на сьогоднішній день. Дехто вважає, що це несправедливо дискримінує чоловіків, інші – навпаки, що це захист національної безпеки держави. У цьому есе я розгляну питання з різних сторін, щоб з'ясувати, чи дійсно обов'язкова військова служба є дискримінацією для чоловіків чи жінок.

По-перше, варто зазначити, що обов'язкова військова служба для чоловіків є традиційною практикою у багатьох країнах світу. Це пов'язано з історичними, культурними та соціальними причинами. Наприклад, у багатьох країнах чоловіки вважаються захисниками родини та держави, а тому мають бути готовими захистити свою країну у разі потреби. З іншого боку, обов'язкова військова служба може бути дискримінацією, якщо вона належить тільки до чоловіків і не надається жінкам.

По-друге, військова служба може бути дискримінацією, якщо вона не забезпечує рівних умов для всіх громадян. Наприклад, якщо військовий обов'язок не надають для всіх громадян із різних соціальних чи економічних шарів, або якщо вона не забезпечує рівних можливостей для проходження служби для чоловіків та жінок.

По-третє, обов'язкова військова служба може бути необхідною для забезпечення безпеки та оборони держави.

Служба в армії – це складна та відповідальна робота, яка пов'язана з великою кількістю ризиків та випробувань. Україна, як багатонаціональна

країна, з давніх часів стикалася з потребою в мобілізації національних ресурсів для захисту своїх інтересів. Одним із таких ресурсів є військова служба, яку вважають обов'язковою для чоловіків у віці від 18 до 27 років. Але чи є це дискримінацією чоловіків, дискримінацією жінок або щось інше?

Спочатку треба зрозуміти, що військова служба – це не просто робота, а відповідальність перед державою та її громадянами. Чоловіки та жінки мають різні біологічні характеристики та фізичні здібності, що може впливати на їх можливості для військової служби. Однак незалежно від статі, кожен громадянин має відчувати відповідальність за державу та її захист.

З іншого боку, обов'язкову військову службу для чоловіків можуть розглядати як дискримінацію, оскільки жінки не мають схожого обов'язку. Проте треба зрозуміти, що інші країни, які мають схожу систему військової служби, також здійснюють мобілізацію своїх чоловіків. Це пов'язано з тим, що чоловіки мають фізичні здібності, які можуть бути корисними в армії, наприклад, для виконання робіт зі зброєю та спеціального призначення.

Питання військової служби є складним і актуальним не тільки в Україні, а й у багатьох інших країнах світу. Є багато точок зору на це питання, і їх можна розділити на три основні підходи: чоловічий, жіночий та гендерно-нейтральний.

Чоловічий підхід вважає, що військова служба обов'язкова для чоловіків, оскільки вони природно більш фізично сильні та спроможні для бойових дій. Це вважають нормою і традицією, яка має бути збережена.

Жіночий підхід стверджує, що обов'язкова військова служба для чоловіків є дискримінацією щодо жінок, оскільки вони мають бути рівноправними з чоловіками і мати право на те ж саме. Жінки мають право вибирати, чи брати участь у військовій службі, нарівні з чоловіками.

Гендерно-нейтральний підхід стверджує, що військова служба має бути доступна для кожної людини, незалежно від статі. Цей підхід розглядає військову службу як професію, яка повинна бути відкритою для всіх, хто хоче служити своїй країні.

Таким чином, питання обов'язкової військової служби для чоловіків в Україні може бути розглянуто з різних точок зору. Чи є це дискримінацією чоловіків, дискримінацією жінок чи щось інше, залежить від підходу до цього питання.

Питання про обов'язкову строкову військову службу для чоловіків в Україні стає все більш актуальним, особливо в контексті міжнародної рівності статей та гендерної рівності. Деякі стверджують, що обов'язкова військова служба для чоловіків є дискримінацією чоловіків, оскільки вона вважається винятковим правом чоловіків, а не жінок. Інші ж протестують, що це не може бути дискримінацією, оскільки чоловіки і жінки мають різні ролі в суспільстві.

Пропоную зупинитися на цьому питанні та розглянути аргументи з обох сторін. По-перше, існує думка, що обов'язкова військова служба для чоловіків є дискримінацією чоловіків, оскільки це є виключним правом чоловіків, а не жінок. Це може призвести до того, що чоловіки відчувають дискримінацію від держави, оскільки їх вважають менш важливими членами суспільства.

Важливо відзначити, що обов'язкова військова служба не є формою дискримінації чоловіків, оскільки гендерні ролі в суспільстві можуть відрізнятися для чоловіків і жінок. Чоловіки, зазвичай, відповідають за захист своєї країни від зовнішньої загрози, тоді як жінки займаються іншими роботами, які також є важливими для суспільства. Це не означає, що жінки менш важливі, або що вони не повинні виконувати важливі завдання в суспільстві. Просто у них є інші ролі.

Старицька Анжеліка,
студентка групи Ang1-B21

Науковий керівник:
к. філос. н., доцент Плахтій М. П.

МІЙ ДОСВІД ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ

Мабуть, варто почати з самого початку. Залишилося тільки зрозуміти де він, де той початок який я шукаю. Почну з того, що філософія здавалася мені максимально чимось дивним і не зрозумілим. Хоча насправді я люблю поміркувати про проблеми, які мене хвилюють.

Спочатку мені здавалося, що філософія – це не для мене, адже головну її суть я не могла осягнути, або ж можливо не хотіла. Хоча підготовка до семінарських занять мені давалася ну дуже складно, кожного разу після заняття у мене було відчуття, ніби я наблизилася до чогось потаємного та неймовірного. Це було дивне відчуття, на кожне заняття я йшла з неймовірним страхом того, що нічого не розумію, проте кожного разу після відчуття були зовсім інші. Ми обговорювали багато різних тем і проблем, деякі слова мабуть назавжди залишаться в моїй голові. Наприклад, слова про те, що слабкі люди потребують вождя, адже вони просто бояться самі брати відповідальність за своє життя, або ж обговорення суті поняття свободи та нашого висновку, що людина сама повинна керувати собою аби бути вільною. Тобто бути вільним – це зовсім не означає робити все що тобі заманеться, це вміти правильно робити вибір і приймати рішення думаючи про наслідки.

Таких обговорень було дуже багато і час пролітав набагато швидше ніж здавалося. Проте у моїй голові все ж була ця думка, а для чого я це вивчаю? І одного вечора я знову почала думати, про своє життя і взагалі життя всіх людей на планеті. Насправді моє життя було досить хорошим, але у ньому також було багато чого неприємного. Наприклад, булінг, образи, знущання та насмішки. Цей період навчив мене багато чого, починаючи з того, що я точно більше нікому не дам себе образити і точно знаю як себе захистити, закінчуючи там, що все-таки багато людей дуже самовпевнені, закомплексовані та нетолерантні. Їм було буде легко насміхатися з мене та моїх проблем, але вони чомусь ніколи не думали про наслідки. У той вечір я довго не могла заснути і по декілька разів перекручувала одну думку в голові. Я хотіла знайти якесь виправдання їх поведінці, але спроби кожного разу були марними. Мабуть цього й не варто було робити, адже як я собі і досі думаю, ці

люди були просто слабкими і не знали, що таке толерантність. Я не буду зараз якось засуджувати цих людей, адже окрім тисячі комплексів, вони дали мені ще й неймовірний досвід. Я точно знаю, що ніколи такою не буду, точно знаю як постояти за себе у такій ситуації, і точно знаю, що час робить нас сильнішими.

Після тисячі думок я почала розуміти, що філософію мабуть не варто сприймати як незрозумілі слова та заплутані вислови, філософія це про пізнання себе та світу. Адже, якби люди хоча б іноді думали, було б зроблено набагато менше помилок, і сказано набагато менше непотрібних слів, адже філософія потрібна усім людям для розвитку здатності думати.

Філософія нам потрібна, щоб бути справедливими, керуючись тим, що істинне. Ми знаємо також, що людям не доступна абсолютна істина, але можна наближатися до істини, і це не має нічого спільного з особистими нав'язливими ідеями чи надмірним захватом тут йдеться про істину, яку визнають тому, що вона дієва як для окремої людини, так і для всіх інших.

Філософія нам потрібна, щоб цінувати красу й насолоджуватися нею. Знову варто зазначити, що не існує абсолютних канонів «краси», у різні часи прекрасним вважалося різне. Однак краса має властивість так сильно впливати на нас, що всередині прокидається бажання якомога більше уподібнитися їй. Той, хто шукає і знаходить красу, однаково насолоджується й муркотанням kota, і саявом зірки.

Філософія нам потрібна, щоб не тільки вивчати, а й розуміти. Розуміння дозволяє сприймати все те, що перебуває за межами чуттєвого сприйняття. Воно допомагає розуміти те, що всередині, розуміти корінь того, що проявлено зовні. Пізнавати самого себе – це найкращий спосіб розуміти самого себе, уникаючи як самокатування, так і самовиправдання.

І крім усього цього, *філософія потрібна, щоб любити, тому що любов – це найважливіша частина філософії.* Не враховуючи любові до конкретних людей, філософія розширює її, перетворює на узи єднання, які стирають будь-які межі й наближають нас до всіх таємниць Всесвіту.

Отже, не зважаючи на те, що я і сама роблю багато бездумних вчинків та помилок, розвиватися і змінюватися ніколи не пізно. Життя – це наша можливість проявитися, стати кращою версією себе та залишити якийсь слід у цьому житті. Для мене життя – це творчість та краса і, як виявилось, філософія все таки має у ньому неабияке місце.

Фаріон Анастасія,
студент групи IstP1-B21
Науковий керівник:
к. філос. н., доцент Сулятицька Т.В.

СВОБОДА – ЦЕ ВСЕДОЗВОЛЕНІСТЬ, ЧИ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ?

Людина завжди боролася за свободу. У кожного різне бачення свободи. Для когось свобода – це свобода вибору, а для когось - це особиста свобода без будь-яких обмежень.

Свобода, за визначенням широка, але перш за все, вона передбачає відповідальність. Зрештою, зі свободою, але без відповідальності, людина стає твариною, керованою інстинктами. Без цієї особливої речі світ був би в хаосі, бо необхідні межі, без яких свобода втрачає свою справжню суть. Деякі люди скажуть: «Це не свобода, якщо її не відчуту в повній мірі, тому що вона орієнтована на відповідальність. Свобода — це щось без рамок». Я згодна із цією думкою, але поняття відповідальність - бути відповідальним перед самим собою, відповідати за власні вчинки, розуміти, що добре, а що погано.

Григорій Сковорода ще тоді дав зрозуміти, що свобода – це найголовніше в житті: «Що є свобода? Добро в ній яке є? Кажуть, неначе воно золотее? Ні ж бо, не злотне: зрівнявши все злото, Проти свободи воно лиш болото...» Він чітко дає зрозуміти, що здається дві різні речі, свобода та відповідальність, але, і їх потрібно з'єднувати.

З думкою народу ніхто не рахується. Навіть складається враження, що народ і українська влада - це два окремі світи. Хоча ця влада складається з тих самих людей. Там існує брехня і недовіра. "Вільний той, хто може не брехати" - так звучить відома цитата. Адже брехня - це небажання казати правду, не бути вільним у висловлюванні. А це важливо.

Свобода - це безпека та демократія. Це, як слони, які правлять світом. Що стосується сучасності, то країни мають різні коефіцієнти існування для цих трьох. В Америці, до прикладу, цього багато, і там багато свободи, немає гучних бунтів і хаосу на вулицях. Якщо говорити про Україну, то не можна думати, що ти тут захищений, вільний, як усі кажуть.

Нікого не цікавить думка людей. Навіть створюється враження, що народ і українська влада – це два різні світи. Хоча ця влада складається з тих самих людей, але там є брехня і недовіра. У кінцевому рахунку, брехня - це небажання говорити правду і не бути свободним у самовираженні.

Я б сказала, що свобода важлива в нашому житті, але окрім неї є відповідальність. І нам ще потрібно довго вивчати, перш ніж ми зможемо впоратися з цими двома поняттями однаково добре, тому що вони не існують одне без іншого. Справжня свобода полягає не в тому, що люди можуть робити все, що вони хочуть без обмежень, а в тому, що вони можуть вільно вибирати свої дії, зважаючи на наслідки цих дій для себе та оточуючих людей. Таким чином, звільнення від обмежень не означає відсутності відповідальності. Люди повинні бути відповідальними за свої дії та приймати

наслідки цих дій. Якщо люди несуть відповідальність за свої дії, то це забезпечує збереження інших прав та свобод, а також забезпечує здоров'я та безпеку усіх людей. Отже, свобода повинна бути супроводжена відповідальністю, і тільки тоді вона може бути справжньою та корисною для всіх.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Філософ-і-Я

**НАУКОВІ РОЗВІДКИ СТУДЕНТІВ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Випуск 7

Комп'ютерно-інформаційна лабораторія історичного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,
32301, м. Кам'янець-Подільський, вул. Татарська, 14